

İLÂHİYAT NEREYE GİDİYOR?

Hukukun Sefaleti ve İlâhiyatın Zenginliği Üzerine Gözlemler Bırakın Sayılar Konuşsun!

Kemal Gözler*

12 Ekim 2019 tarihinde anayasa.gen.tr’de yayınladığım “[Hukukçu Olmayan Hukuk Dekanları](#)” başlıklı makalemde hukuk fakültelerinin gelişemediğini, kurulalı 10-15 yıl olmasına rağmen pek çok hukuk fakültesinde öğretim üyesi sayısının 10-15’i geçmediğini, bunların içinde de profesör unvanlı öğretim üyesi sayısının sadece bir iki olduğunu ve hatta bazı hukuk fakültelerinde profesör unvanlı tek bir öğretim üyesinin dahi olmadığını yazdım. Keza Türkiye’de hukuk fakültelerinde bazı derslerin hukuk fakültesi mezunu olmayan öğretim üyeleri tarafından verildiğine işaret ettim. Dahası Türkiye’de 20 hukuk fakültesinin dekanının bile hukukçu olmadığını gösterdim.

Türkiye’de hukuk eğitiminde tam bir sefalet hüküm sürüyor. İlâhiyat eğitimi ise zenginlik içinde yüzüyor.

Bırakalım sayılar konuşsun! Hukuk fakültelerinin sefaletini ve ilâhiyat fakültelerinin zenginliğini sayılar anlatsın!

I. HUKUK FAKÜLTESİ VE İLÂHİYAT FAKÜLTESİ SAYILARI

Türkiye’de 30 Ekim 2019 tarihi itibarıyla “pasif”, yani kurulmuş olmakla birlikte henüz faaliyete geçmemiş olanlar dahil, 82 adet hukuk fakültesi vardır. Hukuk fakültesi listesine [EK-1](#)’den ulaşabilirsiniz.

Buna karşılık Türkiye’de 30 Ekim 2019 tarihi itibarıyla 61 adet ilâhiyat fakültesi ve 38 adet İslâmî ilimler fakültesi vardır. İlâhiyat ve İslâmî ilimler fakültelerinin listesine [EK-2](#)’den ulaşabilirsiniz.

Başlarken bir hususu belirtmek isterim: Bu çalışmada “ilâhiyat fakülteleri” ve “İslâmî ilimler fakülteleri” birlikte ele alınmıştır. Zira isimleri farklı da olsa bu iki tür fakültenin programları birbirinin aynısı veya çok benzeridir. Bu nedenle bu çalışmada verdiğim tablolarda “İslâmî ilimler fakülteleri”ni “ilâhiyat fakülteleri” ile aynı satırda gösterdim. Her tablonun altında da bir yıldızlı dipnotla “ilâhiyat fakültesi” sayılarına “İslâmî ilimler fakültesi” sayılarının da dahil olduğunu belirttim. Metin içinde de bazı yerlerde “ilâhiyat fakülteleri ve İslâmî ilimler fakülteleri” demekle birlikte, bazen dilde pratiklik bakımından “İslâmî ilimler fakülteleri”ni içerir şekilde “ilâhiyat fakülteleri” terimini kullandım [1]. Bu arada not edelim ki, EK-2’deki listenin incelenmesinden “İslâmî ilimler fakülteleri”nin 2011 yılından itibaren kurulduğu anlaşılmaktadır.

Şimdi Türkiye’de hâli hazırda hukuk ve ilâhiyat fakültelerinin sayılarını bir tablo üzerinde gösterelim:

TABLO 1: HUKUK VE İLÂHİYAT FAKÜLTESİ SAYILARI (31.10.2019)

Fakülteler	DEVLET	VAKIF	TOPLAM
HUKUK FAKÜLTESİ	46 ⁽¹⁾	36 ⁽³⁾	82 ⁽⁵⁾
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ*	92 ⁽²⁾	6 ⁽⁴⁾	98 ⁽⁶⁾

* “İlâhiyat Fakültesi” sayılarına “İslâmî İlimler Fakültesi” sayıları da dahildir.

© K. Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Notlar: 1 Sayılara pasif durumda olan, yani kurulmuş ama henüz faaliyete geçmemiş 7 devlet hukuk fakültesi, 5 devlet ilâhiyat fakültesi, 1 vakıf hukuk fakültesi ve 1 vakıf ilâhiyat fakültesi dahildir.

2. Sayılara KKTC ve yurtdışı üniversiteler dahil değildir.

Kaynaklar:

- (1) Devlet üniversitesi hukuk fakülteleri listesi için bkz.: EK-3.
- (2) Devlet üniversitesi ilâhiyat fakülteleri listesi için bkz.: EK-4.
- (3) Vakıf Üniversitesi hukuk fakülteleri listesi için bkz.: EK-5.
- (4) Vakıf üniversitesi ilâhiyat fakülteleri listesi için bkz.: EK-6.
- (5) Devlet+vakıf hukuk fakülteleri için listesi bkz.: EK-1.
- (6) Devlet+vakıf ilâhiyat fakülteleri listesi için bkz.: EK-2.

1. Veriler

Yukarıdaki TABLO 1'den görüldüğü gibi Türkiye'de devlet üniversitesi ve vakıf üniversitesi olmak bakımından hukuk fakülteleri ile ilâhiyat fakülteleri arasında büyük fark vardır. O nedenle bunları ayrı ayrı incelemek gerekir.

a) Devlet Üniversitesi Hukuk ve İlâhiyat Fakülteleri.- Türkiye'de şu an, 7'si pasif olmak üzere 46 adet devlet üniversitesi hukuk fakültesi vardır. Buna karşılık Türkiye'de 5'i pasif olmak üzere 92 adet devlet üniversitesi ilâhiyat fakültesi (+ilâhiyat bilimleri fakültesi, İslamî ilimler fakültesi, uluslararası İslam ve din bilimleri fakültesi) vardır. Devlet üniversitesi ilâhiyat fakültesi sayısı devlet üniversitesi hukuk fakültesi sayısının tam iki katıdır.

b) Vakıf Üniversitesi Hukuk ve İlâhiyat Fakülteleri.- Türkiye'de 1'i pasif olmak üzere, 36 adet vakıf üniversitesi hukuk fakültesi vardır. Buna karşılık Türkiye'de 1'i pasif olmak üzere sadece 6 adet vakıf üniversitesi ilâhiyat fakültesi vardır. Yani vakıf üniversitelerinde hukuk fakültesi sayısı, vakıf üniversitelerinde ilâhiyat fakültesi sayısından tam 6 kat fazladır.

Devlet ve vakıf üniversitelerindeki hukuk ve ilâhiyat fakültesi sayıları arasındaki bu büyük fark bize şunu göstermektedir: Türkiye'de ilâhiyat fakülteleri, özel sektörden veya genel anlamda sivil toplumdaki gelen kaynaklarla değil, devlet kaynaklarıyla finanse edilmektedir. Türkiye'de hukuk eğitiminin ise yaklaşık yüzde 40'lık bir kısmı, özel sektörün veya genel anlamda sivil toplumun kaynaklarıyla, öğrencilerin ödediği harçlar ile finanse edilmektedir. Türkiye'de 46 adet devlet üniversitesi hukuk fakültesine karşılık 36 adet vakıf üniversitesi hukuk fakültesi vardır. Oysa Türkiye'de 92 adet devlet üniversitesi ilâhiyat fakültesine karşılık sadece 6 adet vakıf üniversitesi ilâhiyat fakültesi vardır. Toplam hukuk fakültesi sayısı içinde vakıf üniversitesi hukuk fakültesi oranı yüzde 46 iken, toplam ilâhiyat fakültelerinde vakıf üniversitesi ilâhiyat fakültesi oranı sadece yüzde 6'dır. Bu fark bize şunu göstermektedir: Türkiye'de ilâhiyat eğitiminin neredeyse tamamı, devlet üniversitelerinde yapılan, yani genel vergilerle finanse edilen bir eğitimidir.

Ayrıca belirtelim ki, bu 6 adet vakıf üniversitesi ilâhiyat fakültesinin de tam anlamıyla özel sektörün veya genelde sivil toplumun kaynaklarıyla finanse edildiğini söylemek zordur. Vakıf üniversitesi ilâhiyat fakültelerini kuran vakıflar gerçek anlamda özel sektörün veya hayırsever özel kişilerin kurduğu vakıflar

değildir. Bunlar, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Türkiye Diyanet Vakfı gibi kamusal veya yarı-kamusal nitelikte vakıflardır. Keza bunlara devlet veya kamu tüzel kişisi tarafından bedelsiz olarak yapılmış çok büyük gayrimenkul tahsisi ve devirleri söz konusudur. Yani vakıf üniversitesi ilâhiyat fakültelerinin dahi büyük ölçüde kamu kaynaklarıyla finanse edildiği söylenebilir. Bu konuda daha fazla bilgi ve bu fakültelerin kurucu vakıflarının isimleri konusunda [EK-7](#)'ye bakılabilir.

2. Değerlendirme

Görüldüğü gibi Türkiye’de 46 adet devlet üniversitesi hukuk fakültesi var iken 92 adet devlet üniversitesi ilâhiyat fakültesi vardır. Yani devlet üniversitelerinde ilâhiyat fakültesi sayısı, devlet üniversitelerinde hukuk fakültesi sayısının tam iki katıdır.

Bu normal bir şey değildir. Bunun normal bir şey olduğunu iddia eden var ise, bize, hukuk fakültesinden daha çok ilâhiyat fakültesinin bulunduğu ülkeleri göstermeye davet ediyorum. Arap ülkeleri dahil, hukuk fakültesinden çok ilâhiyat fakültesinin olduğu bir ülkenin olduğunu sanmıyorum.

İlâhiyat eğitime hukuk fakültesi eğitime yaptığı yatırımın iki katı (aşağıda göreceğimiz gibi öğretim elemanı istihdamı bakımından üç katı) yatırım yapan bir devlette hukuk ve adaletin yerlerde sürünmesi kadar doğal bir şey olamaz. Böyle bir devlette “bu dünyada” adaletin gerçekleştirilemediğine şaşırılmamalıdır. Görünen odur ki devletimiz adaletin gerçekleştirilmesi işini “öbür dünyaya” havale etmiştir.

Burada önemle belirtmek isterim ki, Türkiye’de ilâhiyat fakültesi sayısının hukuk fakültesi sayısını geçmesi eski bir olgu değildir. 2010 yılından sonra ortaya çıkmış yeni bir olgudur.

Türkiye’de 2009 yılı itibarıyla 22 devlet üniversitesi hukuk fakültesi var iken, 24 adet ilâhiyat fakültesi vardı. Türkiye’de 2010 yılından 2019 yılına yani 9 yılda toplam 24 adet yeni devlet hukuk fakültesi açılırken, aynı dönemde 68 adet yeni devlet ilâhiyat fakültesi açılmıştır. Sayılardaki değişimi bir tablo yardımıyla göstermekte yarar vardır:

**TABLO 2: YILLARA GÖRE YENİ KURULAN DEVLET
ÜNİVERSİTESİ HUKUK VE İLÂHİYAT FAKÜLTESİ SAYILARI**

	1880-2009	2010-2019	2019 (Toplam)
HUKUK FAKÜLTESİ	22	24	46
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ*	24	68	92

* “İlâhiyat Fakültesi” sayılarına, “İlahiyat Bilimleri Fakültesi”, “İslamî İlimler Fakültesi”, “Dini İlimler Fakültesi” ve “Uluslararası İslam ve Din Bilimleri Fakültesi” sayıları da dahildir.

Sayılar 2015’ten sonra kurulan *pasif durumda* olan 7 devlet hukuk fakültesi, 5 devlet ilâhiyat fakültesi dahildir.

© K. Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynaklar:

Yıllara göre kurulan devlet üniversitesi hukuk fakülteleri sayıları için bkz.: [EK-8](#).

Yıllara göre kurulan devlet üniversitesi ilâhiyat fakülteleri sayıları için bkz.: [EK-9](#).

Görüldüğü gibi 9 yılda hukuk fakültesindeki artış yüzde 100 iken ilâhiyat fakültesindeki artış yüzde 283’tür. İlâhiyat fakültesi sayısının sadece dokuz yılda yüzde 283 oranında artması akla zarardır. İlave edelim ki, hukuk fakültesi sayısının dokuz yılda yüzde 100 artması da akla zarardır.

Hukuk fakültesi ve ilâhiyat fakülteleri kanunla veya Bakanlar Kurulu kararıyla kurulduklarına ve 2010 sonrasında tek parti iktidarı söz konusu olduğuna göre, ilâhiyat ve keza hukuk fakültesi sayısındaki bu akıldışı artıştan AKP sorumludur.

Şimdi hukuk fakültesi ve ilâhiyat fakültesi öğrenci sayılarını görelim.

II. HUKUK FAKÜLTESİ VE İLÂHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ SAYILARI

Hemen belirtelim ki, “Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi”nde (<https://istatistik.yok.gov.tr>) “Öğrenci İstatistikleri > Öğrenci Sayıları” menüsünden fakültele göre öğrenci sayısına ulaşılamıyor. Öğrenci sayılarına aynı yerde (<https://istatistik.yok.gov.tr>) “Yüksek Öğretim İstatistikleri” menüsünden ulaşılabilmektedir. Yıllara göre öğrenci sayılarının verildiği bu istatistiklerde üniversite türüne (devlet/vakıf) göre bir ayırım yapılmamıştır. Bu nedenle aşağıda verilen sayılar devlet+vakıf üniversitelerindeki toplam sayılardır.

Sayıları önce bir tablo yardımıyla gösterelim.

TABLO 3: 2018-2019 ÖĞRETİM YILINDA HUKUK VE İLÂHİYAT FAKÜLTELERİ ÖĞRENCİ SAYILARI (Devlet + Vakıf Üniversiteleri)

Fakülteler	YENİ KAYIT			OKUYAN		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
HUKUK FAKÜLTESİ	8672	8508	17180	41254	41068	82322
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ*	12698	20504	33202	45238	67628	112866

* “İslâmî İlimler Fakülteleri”, “Dinî İlimler Fakülteleri” ve “Uluslararası İslam ve Din Bilimleri Fakülteleri” dahildir.

© Kemal Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynak: Tablo, <https://istatistik.yok.gov.tr> > Yüksek Öğretim İstatistikleri > 2018-2019 Yılı > “Tablo 3. Eğitim Birimlerine Göre Öğrenci ve Öğretim Elemanları Sayıları, 2018-2019” menüsünden indirilen “Tablo 3”te yer alan verilerden 25.10.2019 tarihinde oluşturulmuştur.

Tablonun “Hukuk Fakültesi” satırı <https://istatistik.yok.gov.tr>’deki “Tablo 3”ün “Hukuk Fakültesi” satırındaki rakamlardan oluşur.

Tablonun “İlâhiyat Fakültesi” satırı, <https://istatistik.yok.gov.tr>’deki “Tablo 3”ün “İlâhiyat Fakültesi”, “İslâmî İlimler Fakültesi”, “Dinî İlimler Fakültesi” ve “Uluslararası İslâm ve Din Bilimleri Fakültesi” satırlarındaki rakamların toplamından oluşur. Bunların her birindeki öğrenci sayıları [EK-10](#)’daki tabloda gösterilmiştir.

Sayılar 2018-2019 öğretim yılına aittir. 2019-2020 yılı istatistikleri henüz yayınlanmamıştır. Halihazırda sayılarda artış veya azalma söz konusu olabilir.

Yukarıda görüldüğü gibi Türkiye’de 2018-2019 öğretim yılında hukuk fakültelerine toplam 17180 öğrenci, ilâhiyat fakültelerine ise toplam 33202 öğrenci kayıt yaptırmıştır. Yani ilâhiyat fakültelerine giren öğrenci sayısı hukuk fakültelerine giren öğrenci sayısının yaklaşık iki katıdır.

Dünyanın acaba Türkiye dışında hangi ülkesinde ilâhiyat fakültesi öğrenci sayısı, hukuk fakültesi öğrenci sayısından daha fazladır?

Burada şunu da vurgulayalım ki, yukarıdaki sayılar, devlet+vakıf üniversitelerindeki sayılardır. (Yukarıda açıkladığımız gibi üniversite türlerine göre öğrenci sayılarına ulaşamadık). Sadece devlet üniversiteleri esas alınır, pek muhtemelen devlet ilâhiyat fakültelerine giren öğrenci sayısının devlet hukuk fakültelerine giren öğrenci sayısının yaklaşık üç katı olduğu tahmin edilebilir. (Yukarıda açıkladığımız gibi Türkiye’de 82 hukuk fakültesinden 36’sı vakıf üniversitesi hukuk fakültesi iken, 98 ilâhiyat fakültesinden sadece 6’sı vakıf üniversitesi ilâhiyat fakültesidir).

Nasıl olup da Türkiye’de ilâhiyat fakültelerine giren öğrenci sayısı hukuk fakültelerine giren öğrenci sayısından daha yüksek hâle gelmiştir? Bu bir rastlantı mıdır?

Hayır. Sayılar ilâhiyat fakültesine giren öğrenci sayısının hukuk fakültesine giren öğrenci sayısını ilk defa 2012-2013 öğretim yılında geçtiğini göstermektedir. İlâhiyat fakültelerindeki öğrenci sayısındaki artış uzun bir süreç içinde kendiliğinden olmuş bir artış değildir; son on yılda katlanarak gerçekleştirilmiş bir artıştır. Önce yıllara göre hukuk ve ilâhiyat fakültelerine giren öğrenci sayılarını verelim:

TABLO 4: YILLARA GÖRE HUKUK VE İLÂHİYAT FAKÜLTELERİ ÖĞRENCİ SAYILARINDA DEĞİŞİM (Yeni Kayıt) (Devlet+Vakıf Üniversiteleri)

	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2016-2017	2018-2019
Hukuk Fakültesi	4229	5790	8056	9037	10537	11403	14413	16064	17180
İlâhiyat Fakültesi*	999	2891	6252	7092	8598	13603	17455	21318	33202

* “İlâhiyat Fakültesi” sayılarına 2013-14 ve 2016-17’de “İslamî İlimler Fakültesi” sayıları da dahildir. 2018-19’da ise bunlara “Dini İlimler Fakültesi” ve “Uluslararası İslam ve Din Bilimleri Fakültesi” sayıları da dahildir. Daha eski yıllarda sadece “İlâhiyat Fakülteleri” vardır.

© Kemal Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynaklar:

- 2007-2012 Yılları Arasındaki Öğrenci Sayıları İçin Bkz.: [EK-11](#).
2013-2014 Öğretim Yılı Öğrenci Sayıları İçin Bkz.: [EK-12](#).
2016-2017 Öğretim Yılı Öğrenci Sayıları İçin Bkz.: [EK-13](#).
2018-2019 Öğretim Yılı Öğrenci Sayıları İçin Bkz.: [TABLO 3](#).

Görüldüğü gibi daha sekiz yıl önce (2011-2012 öğretim yılında) Türkiye’de hukuk fakültesine giren öğrenci sayısı, ilâhiyat fakültesine giren öğrenci sayısından fazladır. 2011-2012 öğretim yılında hukuk fakültelerine 10537 öğrenci, ilâhiyat fakültelerine ise 8598 öğrenci kayıt yaptırmıştır. İlk defa 2012-2013 öğretim yılında ilâhiyat fakültesine giren öğrenci sayısı hukuk fakültesine giren öğrenci sayısını geçmiştir.

YÖK’ün 2012’de eğitim fakültelerinin ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği bölümlerini ilâhiyat fakültelerine aktarması ve 2014-2015 öğretim yılı için her bir ilahiyat fakültesine 40 öğrencilik bir kontenjan tahsis etmesinin [2] bu artışta payı olmuştur. Ancak yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi ilâhiyat

fakültelerindeki öğrenci artışı 2012-2013 öğretim yılından önce başlamıştır. Belki bu öğretim yılında ilahiyat fakültelerine giren öğrenci sayısındaki artış, ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği bölümlerinin ilahiyat fakültelerine aktarılmasıyla açıklanabilir. Ama artış izleyen yıllarda da devam etmiştir. Dolayısıyla ilâhiyat fakültelerindeki öğrenci sayısındaki artış eğitim fakültelerinin ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği bölümlerinin ilâhiyat fakültelerine aktarılmasıyla açıklanamayacak ölçüde büyüktür ve kanımca kendi başına incelenmesi gereken bir olgudur.

Daha eski yıllara gidildiğinde, hukuk fakültesi öğrenci sayısının ilâhiyat fakültesi öğrenci sayısından çok daha fazla olduğunu görüyoruz. Rakamlar için yukarıda Tablo 4'e bakılabilir. 2007-2008 öğretim yılında hukuk fakültelerine 4229 öğrenci, ilâhiyat fakültelerine ise 999 öğrenci kayıt yaptırmıştır. Yani 2007 yılında hukuk fakültesine giren öğrenci sayısı ilâhiyat fakültelerine giren öğrenci sayısından 4 kat fazla idi. 2018 yılında ise ilâhiyat fakültelerine giren öğrenci sayısı hukuk fakültelerine giren öğrenci sayısından 2 kat fazladır.

Her şey son 11 yılda olmuştur. Son 11 yılda ilâhiyat fakültesine giren öğrenci sayısı akla hayale gelmeyecek bir biçimde artmıştır. Rakamlar şöyledir: 2007'de 999 olan ilâhiyat fakültesine giren öğrenci sayısı, 2008'de 2891'e, 2009'da 6252'ye, 2010'da 7092'ye, 2011'de 8598'e, 2012'de 13603'e, 2013'te 17455'e, 2016'da 21318'e ve nihayet 2018'de 33202'ye çıkmıştır. İlâhiyat fakültelerindeki öğrenci sayısı son 11 yılda 33 (otuzüç) kat artmıştır. Bu % 3223 oranında bir artış demektir. Oysa aynı dönemde Türkiye nüfusu 69 milyondan 82 milyona çıkarak sadece % 16'lık bir artış gerçekleştirmiştir.

İlahiyat fakültesi öğrenci sayısındaki bu artış akla hayale gelmeyecek, anormal bir artıştır. Böylesine büyük bir artış bir rastlantı olabilir mi?

İlahiyat Fakültelerinde Kız Öğrenci Olgusu.- İlâhiyat fakültesi öğrenci sayılarına bakıldığında hemen insanı şaşkırtan bir dağılım göze çarpıyor: İlâhiyat fakültelerinde kız öğrenci sayısı erkek öğrenci sayısından oldukça fazladır. Tablo 3'ten görüleceği gibi 2018-2019 öğretim yılında ilâhiyat fakültelerine 12698 erkek öğrenci kayıt yaptırırken 20504 kız öğrenci kayıt yaptırmıştır. Yani ilâhiyat fakültelerine giren kız öğrenci oranı yüzde 62, erkek öğrenci oranı ise yüzde 38'dir. Benzer oranlar önceki yıllarda da vardır. Değişik yıllarda ilâhiyat

fakültelerinde kız ve erkek öğrenci sayıları için [EK-9](#), [EK-10](#) ve [EK-11](#)'e bakılabilir.

Oysa hukuk fakültelerinde kız öğrenci sayısı ile erkek öğrenci sayısı aşağı yukarı eşittir. Örneğin 2018-2019 öğretim yılında hukuk fakültelerine 8672 erkek, 8508 kız öğrenci girmiştir. Önceki yıllarda hukuk fakültelerine giren kız ve erkek öğrenci sayısı birbirine eşittir. Değişik yıllarda hukuk fakültelerine giren kız ve erkek öğrenci sayıları için [EK-9](#), [EK-10](#) ve [EK-11](#)'e bakılabilir.

Türkiye’de ilâhiyat fakültelerinde kız öğrenci sayısı, erkek öğrenci sayısından neden daha fazladır? Bu başlı başına araştırılması gereken bir olgudur. Türkiye’de acaba bazı aileler kızlarına başka fakülteleri uygun görmüyor, sadece ilâhiyat fakültelerine gitmelerine mi izin veriyorlar?

İlave edelim ki ilâhiyat fakülteleri öğrenci sayısı bakımından “kız fakülteleri” olsa da öğretim üyesi sayısı bakımından “erkek fakülteleri”dir. Aşağıda Tablo 5’te göreceğimiz gibi 2019 yılı itibarıyla devlet üniversitesi ilâhiyat fakültelerinde görev yapan toplam 607 profesörden sadece 14’ü, 382 doçentten sadece 34’ü, 1299 doktor öğretim üyesinden sadece 190’ı kadındır. Türkiye’de ilâhiyat fakültelerinde erkek öğretim üyesi sayısı, kadın öğretim üyesi sayısından neden bu kadar fazladır? Bu cevaplanması gereken bir sorudur.

İlâhiyat fakültelerinde kadın oranı, öğrenci düzeyinde yüzde 70, öğretim üyesi düzeyinde ise sadece yüzde 10’dur! Türkiye’de ilâhiyat fakülteleri, öğrencilerinin yüzde 70’inin kız, öğretim üyelerinin ise yüzde 90’ının erkek olduğu fakültelerdir. Bu da başlı başına araştırılması gereken bir olgudur.

Şimdi hukuk ve ilâhiyat fakültelerindeki öğretim elemanı sayısını görelim:

III. HUKUK FAKÜLTESİ VE İLÂHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI

Burada hukuk ve ilâhiyat fakültelerindeki öğretim üyesi sayılarını devlet üniversiteleri ve vakıf üniversiteleri şeklinde ikili bir ayırım yaparak vereceğiz. Çünkü bu makalede ilâhiyat fakültelerinin öğretim elemanı sayısındaki artışın siyasî iktidarın eseri olduğu iddia edilmekte ve bu olgu eleştirilmektedir. Özel kişilerin kurduğu vakıfların kamu kaynaklarını kullanmadıkça, hukuk fakültesi

veya ilâhiyat fakültesi kurması, buralarda çok sayıda öğretim elemanı istihdam etmeleri tek başına eleştirilebilir bir olgu değildir.

1. Devlet Üniversitesi Hukuk ve İlâhiyat Fakültelerinde Öğretim Elemanı Sayıları

Önce sayıları bir tablo üzerinde gösterelim.

TABLO 5: DEVLET ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTELERİ VE İLÂHİYAT (+İSLAMİ İLİMLER) FAKÜLTELERİ ÖĞRETİM ELEMANLARI SAYILARI (30.10.2019)

	Profesör			Doçent			Dr. Öğ. Üyesi			Öğretim Görevlisi			Araştırma Görevlisi			Toplam		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
HUKUK	162	48	210	94	47	141	257	194	451	14	15	29	547	578	1125	1074	882	1956
İLÂHİYAT*	593	14	607	348	34	382	1109	190	1299	463	100	563	794	476	1270	3307	814	4121

* “İslamî İlimler Fakülteleri” dahildir. E: Erkek; K: Kadın; T: Toplam

© K. Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin bir ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

- Kaynak:** 1. Bu tablonun “HUKUK” satırındaki rakamlar, <https://istatistik.yok.gov.tr> > Öğretim Elemanı İstatistikleri > Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Bazında Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Seçiniz > Hukuk Fakültesi filtreleri kullanılarak 30.10.2019 tarihinde elde edilen rapordan devlet üniversitesi hukuk fakültelerine ilişkin rakamlar toplanarak tarafımızdan hesaplanmıştır. Her bir devlet üniversitesi hukuk fakültesindeki öğretim elemanı sayılarının için [EK-14](#)'e bakınız.
2. Bu tablonun “İLÂHİYAT” satırındaki rakamlar <https://istatistik.yok.gov.tr> > Öğretim Elemanı İstatistikleri > Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Bazında Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Seçiniz > İlâhiyat Fakültesi + İslami İlimler Fakültesi filtreleri kullanılarak 30.10.2019 tarihinde elde edilen rapordan devlet üniversitesi ilâhiyat ve İslâmî ilimler fakültelerine ilişkin öğretim elemanı sayıları toplanarak tarafımızdan hesaplanmıştır. Her bir ilâhiyat fakültesi ve İslâmî ilimler fakültesindeki öğretim elemanı sayıları için [EK-15](#)'e bakınız.

Yukarıdaki tabloda sayılar cinsiyetlere göre ayrılmıştır. Bu nedenle tablo çok uzundur. Tablodaki cinsiyet sütunlarını çıkararak sadeleştirme yapmakta ve tabloyu aşağıdaki gibi unvanlara göre karşılaştırmalı bir şekilde vermekte yarar vardır.

TABLO 6: DEVLET ÜNİVERSİTESİ HUKUK ve İLÂHİYAT (+İSLAMİ İLİMLER) FAKÜLTELERİ ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI (Karşılaştırmalı Özet Tablo) (30.10.2019)

	HUKUK FAKÜLTELERİ	İLÂHİYAT FAKÜLTELERİ*
Profesör	210	607
Doçent	141	382
Doktor Öğretim Üyesi	451	1299
Öğretim Görevlisi	29	563
Araştırma Görevlisi	1125	1270
Toplam	1956	4121

* İslamî İlimler Fakülteleri dahildir.

© K.Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynak: “Tablo 5”teki “Toplam” sütunlarında gösterilen verilerden oluşturulmuştur.

Görüldüğü gibi Türkiye’de devlet üniversitesi hukuk fakültelerinde toplam 210 adet profesör var iken devlet üniversitesi ilâhiyat fakültelerinde toplam 607 adet profesör vardır. Türkiye’de devlet hukuk fakültelerinde toplam 141 adet doçent var iken devlet ilâhiyat fakültelerinde toplam 382 adet doçent vardır. Türkiye’de devlet hukuk fakültelerinde toplam 451 adet doktor öğretim üyesi var iken devlet ilâhiyat fakültelerinde toplam 1299 adet doktor öğretim üyesi vardır. Türkiye’de devlet hukuk fakültelerinde toplam 29 adet öğretim görevlisi var iken devlet ilâhiyat fakültelerinde toplam 563 adet öğretim görevlisi vardır. Türkiye’de devlet hukuk fakültelerinde toplam 1125 adet araştırma görevlisi var iken devlet ilâhiyat fakültelerinde toplam 1270 adet araştırma görevlisi vardır.

Araştırma görevlileri dahil Türkiye’de devlet üniversitesi hukuk fakültelerinde toplam 1956 adet öğretim elemanı var iken devlet ilâhiyat fakültelerinde toplam 4121 adet öğretim elemanı vardır. Devlet üniversitesi ilâhiyat fakültesi öğretim elemanı sayısı, devlet üniversitesi hukuk fakültesi öğretim elemanı sayısının 2 katıdır. Doktoralı öğretim elemanları (profesör, doçent ve doktor öğretim üyesi) dikkate alındığında fark üç kata çıkmaktadır. Örneğin devlet üniversitesi ilâhiyat fakültelerindeki profesör sayısı (607), devlet üniversitesi hukuk fakültelerindeki profesör sayısından (210) yaklaşık 3 kat (tam olarak 2,89) fazladır.

* * *

İlave edelim ki, yukarıdaki tablolarda hukuk fakültesi kadrosunda görülen öğretim üyeleri sayısı da gerçekte “hukukçu öğretim üyesi” sayısını göstermekten uzaktır. Bu sayının içinde hukuk fakültesinde görev yapan, ama hukuk fakültesi mezunu olmayan, iktisatçı, maliyeci, siyasal bilimci ve hatta ilâhiyatçı öğretim üyeleri de bulunmaktadır.

* * *

Vakıf üniversiteleri ele alındığında ise tam tersine bir durumla karşı karşıyayız. Şimdi bunu görelim:

2. Vakıf Üniversitesi Hukuk ve İlâhiyat Fakültelerinde Öğretim Elemanı Sayıları

Önce sayıları bir tablo üzerinde gösterelim.

TABLO 7: VAKIF ÜNİVERSİTESİ HUKUK VE İLÂHIYAT (+İSLAMİ İLİMLER) FAKÜLTELERİ ÖĞRETİM ELEMANLARI SAYILARI (30.10.2019)

	Profesör			Doçent			Dr. Öğ. Üyesi			Öğretim Görevlisi			Araştırma Görevlisi			Toplam		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
HUKUK	181	70	251	53	33	86	180	184	364	20	13	33	210	300	510	644	600	1244
İLÂHIYAT*	23	1	24	13	0	13	37	5	42	16	3	19	12	4	16	101	13	114

* “İslami İlimler Fakülteleri” dahildir. E: Erkek; K: Kadın; T: Toplam

© K. Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynak: 1. Bu tablonun “HUKUK” satırındaki rakamlar, <https://istatistik.yok.gov.tr> > Öğretim Elemanı İstatistikleri > Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Bazında Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Seçiniz > Hukuk Fakültesi filtreleri kullanılarak 30.10.2019 tarihinde elde edilen rapordan vakıf üniversitesi hukuk fakültelerine ilişkin satırlardaki rakamlar toplanarak tarafımızdan hesaplanmıştır. Her bir vakıf üniversitesi hukuk fakültesindeki öğretim elemanı sayılarının için [EK-16](#)'ya bakınız.

2. Bu tablonun “İLÂHIYAT” satırındaki rakamlar <https://istatistik.yok.gov.tr> > Öğretim Elemanı İstatistikleri > Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Bazında Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Seçiniz > İlâhiyat Fakültesi + İslami İlimler Fakültesi filtreleri kullanılarak 30.10.2019 tarihinde elde edilen rapordan vakıf üniversitelerine ilişkin satırlardaki rakamlar toplanarak tarafımızdan hesaplanmıştır. Her vakıf üniversitesi bir ilâhiyat fakültesi ve İslâmî ilimler fakültesindeki öğretim elemanı sayıları için [EK-17](#)'ye bakınız.

Yukarıdaki tabloda cinsiyetlere göre verilmiş sayıları çıkararak sadeleştirme yapmakta ve sayıları aşağıdaki gibi bir tabloda karşılaştırmalı olarak vermekte yarar vardır.

TABLO 8: VAKIF ÜNİVERSİTESİ HUKUK ve İLÂHİYAT (+İSLÂMÎ İLİMLER) FAKÜLTELERİ ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI (Karşılaştırmalı Özet Tablo) (30.10.2019)

	HUKUK FAKÜLTELERİ	İLÂHİYAT FAKÜLTELERİ*
Profesör	251	24
Doçent	86	13
Doktor Öğretim Üyesi	364	42
Öğretim Görevlisi	33	19
Araştırma Görevlisi	510	16
Toplam	1244	114

* İslâmî İlimler Fakülteleri dahildir.

© Kemal Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynak: Yukarıda “TABLO 7”deki “Toplam” sütunlarında gösterilen verilerden oluşturulmuştur.

Görüldüğü gibi Türkiye’de vakıf üniversitesi hukuk fakültelerinde toplam 1244 adet öğretim elemanı var iken vakıf üniversitesi ilâhiyat fakültelerinde sadece 114 adet öğretim elemanı vardır. Vakıf üniversitesi hukuk fakültesi öğretim elemanı sayısı, vakıf üniversitesi ilâhiyat fakültesi öğretim elemanı sayısının 11 (onbir) katıdır. Oysa yukarıda görüldüğü gibi Türkiye’de devlet üniversitesi ilâhiyat fakültesi öğretim elemanı sayısı devlet üniversitesi hukuk fakültesi öğretim elemanı sayısından 3 (üç) kat fazlaydı.

İlave edelim ki vakıf üniversitesi ilâhiyat fakültelerini kuran vakıflar da, tam anlamıyla özel sektör vakıfları değildir; bunlar Vakıflar Genel Müdürlüğü, Türkiye Diyanet Vakfı gibi kamusal veya yarı-kamusal nitelikte vakıflardır. Bu konuyu yukarıda açıklamıştık.

Yukarıda devlet ve vakıf üniversitesi hukuk ve ilâhiyat fakültelerinin sayısından yola çıkarak yaptığımız yorum burada teyit edilmektedir. Türkiye’de ilâhiyat eğitiminin tamamına yakın bir kısmı vergi ödeyenlerin paralarıyla finanse edilen bir eğitimidir.

Türkiye’de toplam 3200 adet olan hukuk fakültesi öğretim elemanının 1244’ünün (% 39’unun) maaşları, vakıflar tarafından (hâliyle büyük ölçüde öğrenci harçlarıyla) karşılanmaktadır. Buna karşılık 4235 adet olan ilâhiyat

fakültesi öğretim elemanının sadece 114'ünün (% 2,7'sinin) maaşları vakıflar ve öğrenci harçlarıyla ödenmektedir.

Görüldüğü gibi Türkiye'de hukuk fakültesi öğretim elemanlarının yüzde 60'ının, ilâhiyat fakültesi öğretim elemanlarının ise yüzde 97'sinin maaşları vergi mükellefleri tarafından ödenmektedir. Eğer Türkiye'de bir gün vergi mükelleflerinden üniversite öğretim üyelerine doğru yapılan gelir transferine son verilirse, muhtemelen mevcut hukuk fakültelerinin yarısı, ilâhiyat fakültelerinin ise tamamına yakını kapanacaktır. Türkiye'de şu an sefalet içinde yüzlerce de, belli bir ölçüde de olsa kendi ayakları üzerine basan ve kendi yağıyla kavrulmuş varlıklarını sürdürebilecek fakültelerden biri hukuk fakülteleridir.

Türkiye'de hukuk hocalarının yarıya yakın bir kısmı, ilahiyat hocalarının ise tamamına yakın bir kısmı, hayatlarını idame bakımından siyasî iktidara bağımlıdır.

Türkiye'de ilâhiyat eğitimindeki zenginliğin sivil toplum kaynaklı olduğunu söylemek zordur. Bu zenginlik devlet kaynaklıdır.

3. Devlet+Vakıf Üniversitesi Hukuk ve İlâhiyat Fakültelerinde Öğretim Elemanı Sayıları

Yukarıda görüldüğü gibi, Türkiye'de devlet üniversitesi ilâhiyat fakültesi öğretim elemanı sayısı, devlet üniversitesi hukuk fakültesi öğretim elemanı sayısından yaklaşık üç kat fazladır. Oysa Türkiye'de vakıf üniversitesi hukuk fakültesi öğretim elemanı sayısı, vakıf üniversitesi ilâhiyat fakültesi öğretim elemanı sayısından onbir kat fazladır. Ancak buna rağmen (devlet+vakıf) hukuk fakültesi öğretim elemanı toplam sayısı, (devlet+vakıf) ilâhiyat fakültesi öğretim elemanı toplam sayısından azdır.

Önce sayıları bir tablo üzerinde gösterelim.

TABLO 9: DEVLET+VAKIF ÜNİVERSİTESİ HUKUK ve İLÂHİYAT (+İSLÂMÎ İLİMLER) FAKÜLTELERİ ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI (Karşılaştırmalı Özet Tablo) (30.10.2019)

	HUKUK FAKÜLTELERİ			İLÂHİYAT FAKÜLTELERİ*		
	Devlet	Vakıf	Toplam	Devlet	Vakıf	Toplam
Profesör	210	251	461	607	24	631
Doçent	141	86	227	382	13	395
Doktor Öğr. Üyesi	451	364	815	1299	42	1341
Öğretim Görevlisi	29	33	62	563	19	582
Araştırma Görevlisi	1125	510	1635	1270	16	1286
Toplam	1956	1244	3200	4121	114	4235

* “İslâmî İlimler Fakülteleri” dahildir.

© Kemal Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynaklar:

1. Devlet üniversitesi hukuk fakültesi ve ilâhiyat fakültesi öğretim elemanı sayıları yukarıdaki TABLO 6’dan alınmıştır.
2. Vakıf üniversitesi hukuk fakültesi ve ilâhiyat fakültesi öğretim elemanı sayıları yukarıdaki TABLO 8’den alınmıştır.

Görüldüğü gibi hukuk fakültesi öğretim elemanları aleyhine olan durum vakıf üniversitesi hukuk fakültesi öğretim elemanları eklendiğinde de düzelmemektedir. Bu durumda da hâlâ ilâhiyat fakültesi öğretim elemanı toplam sayısı (4235), hukuk fakültesi öğretim elemanı toplam sayısından (3200) çok daha fazladır. Türkiye’de (devlet+vakıf) ilâhiyat fakültelerinde görev yapan 4 öğretim elemanına karşılık (devlet+vakıf) hukuk fakültelerinde görev yapan 3 öğretim elemanı vardır.

Burada şunu da not edelim ki, yukarıdaki rakamlara yurtdışında kurulu olan ve büyük ölçüde Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen ve öğretim elemanlarının bir kısmı Türkiye’den giden Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi Dinî İlimler Fakültesi, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi İlahiyat Bölümü gibi bölüm ve fakültelerde görev yapan öğretim elemanları dahil değildir.

3. Türkiye’de Hukuk Fakültesi Öğretim Elemanından Daha Çok İlâhiyat Fakültesi Öğretim Elemanı Olması Bir Rastlantı mıdır?

Yukarıda görüldüğü gibi Türkiye’de devlet üniversiteleri esas alınırse ilâhiyat fakültesi öğretim üyesi sayısı hukuk fakültesi öğretim üyesi sayısından 3 kat fazladır. Devlet ve vakıf üniversiteleri birlikte ele alındığında da ilâhiyat fakültelerindeki öğretim üyesi sayısı hukuk fakültesindekilerin sayısından yine fazladır.

Dünyanın acaba hangi ülkesinde hukuk fakültesi öğretim üyesinden çok, ilâhiyat fakültesi öğretim üyesi vardır?

Böyle bir şey olabilir mi? Böyle bir şey nasıl olup da gerçekleşmiştir? Bu kendi dinamikleriyle gerçekleşmiş olabilir mi?

Bu bir rastlantı mıdır?

Hayır değildir. Eğer rastlantı olsaydı, Türkiye’de tarihin bir başka döneminde de ortaya çıkması gerekirdi. Bu şu ya da bu zaman değil, Türkiye’de 2010 sonrası ortaya çıkmış bir olgudur.

Bunun ispatı çok kolaydır. 2010’dan bu yana hukuk ve ilâhiyat fakültelerindeki öğretim elemanı sayısındaki değişimleri bir tablo üzerinde gösterirsek durum kendiliğinden açığa kavuşmaktadır.

Önce tabloya ilişkin teknik bir hususu açıklayalım. <https://istatistik.yok.gov.tr> > Öğretim Elemanı İstatistikleri > Öğretim Elemanı Sayıları > menüsünde yıllara göre öğretim elemanı sayıları elde edilemiyor. Geçmiş yıllardaki öğretim elemanı sayılarına <https://istatistik.yok.gov.tr> > Yükseköğretim İstatistikleri menüsünden ulaşılan öğretim yıllarına göre yapılmış istatistiklerden ulaşıyor. Bu istatistiklerde ise öğretim üyelerinin çalıştıkları üniversitenin türüne (devlet veya vakıf) ilişkin bilgi verilmemiştir. O nedenle bu menüden ulaşılan istatistiklerdeki öğretim elemanı sayıları genel (devlet+vakıf) öğretim üyesi sayılarıdır.

TABLO 10: YILLARA GÖRE HUKUK VE İLÂHİYAT FAKÜLTELERİ ÖĞRETİM ELEMANI (Prof. Doç., Yard. Doç. ve Diğerleri) SAYILARINDA DEĞİŞİM (Toplam)

	2009-2010	2013-2014	2016-2017
HUKUK FAKÜLTESİ	1274	2320	2509
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ*	1120	2752	3475

* “İlâhiyat Fakültesi” sayılarına 2013-14 ve 2016-17’de “İslamî İlimler Fakültesi” sayıları da dahildir. 2009-2010 öğretim yılında sadece “İlâhiyat Fakülteleri” vardır (Diğer fakülteler henüz açılmamıştır).

© Kemal Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin bir ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynaklar:

2009-2010 Yılı Öğretim Elemanı Sayıları İçin Bkz.: [EK-18](#).

2013-2014 Yılı Öğretim Elemanı Sayıları İçin Bkz.: [EK-19](#).

2016-2017 Yılı Öğretim Elemanı Sayıları İçin Bkz.: [EK-20](#).

Görüldüğü gibi daha 9 yıl önce, 2009-2010 öğretim yılında Türkiye’de hukuk fakültesi öğretim elemanı sayısı, ilâhiyat fakültesi öğretim elemanı sayısından fazlaydı. 2009-2010 öğretim yılı itibarıyla Türkiye’de hukuk fakültelerinde toplam 1274 öğretim elemanı, ilâhiyat fakülteleri ise toplam 1120 öğretim elemanı vardı.

İlâhiyat fakültesi öğretim elemanı sayısı izleyen yıllarda çok hızlı bir şekilde artmıştır. 2009-2010 öğretim yılında 1120 olan bu sayı, 2013-2014 öğretim yılında 2752’ye ve 2016-2017 öğretim yılında 3505’e yükselmiştir.

Yukarıda 30.10.2019 tarihi itibarıyla ilâhiyat fakültelerinde 4235 öğretim elemanı bulunduğunu göstermiştik. Buna göre Türkiye’de dokuz yılda ilâhiyat fakültelerinde öğretim elemanı sayısının yaklaşık dört kat (tam olarak 3,78) arttığını söyleyebiliriz.

Dokuz yılda böyle hızlı bir artış, bunun bir rastlantı olmadığını gösterir. Türkiye’de başka hangi fakültede dokuz yılda öğretim elemanı sayısı dört kat artmıştır?

IV. HUKUKUN SEFİL, İLÂHİYATIN ALTIN YILLARI

Türkiye’de hukuk fakültelerinin önemli bir kısmı hocası olmayan, kendisine hukukçu dekan dahi bulamayan sefaletin hüküm sürdüğü fakültelerdir.

Yukarıda gösterdiğimiz gibi Türkiye’de ilâhiyat fakülteleri olan devlet üniversitesi sayısı 92 iken, hukuk fakültesi olan devlet üniversitesi sayısı 46’dır. Yani pek çok üniversitede ilâhiyat fakültesi olmasına rağmen hukuk fakültesi yoktur.

Diğer yandan Türkiye’de bir üniversitede hukuk fakültesinin kurulması da başlı başına çok anlamlı değildir. Çünkü hukuk fakülteleri gelişmemektedir. Kurulalı 10-15 yıl olmuş hukuk fakültelerinde genellikle çoğunluğu doktor öğretim üyesi olmak üzere 10-15 civarında öğretim üyesi vardır. Oysa yeni kurulan ilâhiyat fakülteleri hızla gelişiyorlar; öğretim üyesi sayısını artırıyorlar. Bu husus sayısal olarak gösterilebilir. Aynı yıl kurulan hukuk fakülteleri ve ilahiyat (İslâmî ilimler) fakültelerindeki öğretim elemanı sayıları alt alta veya yanyana sıralanabilir ve öğretim elemanı sayısındaki gelişim karşılaştırmalı olarak gösterilebilir. Bu amaçla her bir yıl için her biri 10-15 satırdan ve en az 3 sütundan oluşan bir tablo yapmak gerekir. Ben böyle bir çalışmaya teşebbüs etmedim. Bunun yerine, aşağıda, örnek olarak sadece birkaç üniversitenin aynı yıllarda kurulmuş hukuk ve ilahiyat fakültelerini alıp öğretim elemanı sayılarını karşılaştırdım. Arzu eden herkes <https://istatistik.yok.gov.tr/>'ye veya ilgili üniversitenin web sitesine girip hukuk fakültesi ve ilahiyat (İslâmî ilimler) fakültesi öğretim elemanı sayılarını karşılaştırabilir.

1. Örnekler

Yukarıdaki duruma İnönü Üniversitesinden, Yalova Üniversitesinden ve Uludağ Üniversitesinden alınmış örnekler vereceğim.

a) Örnek 1: İnönü Üniversitesi.- İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2009 yılında, İnönü Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi 2010 yılında kurulmuştur. 2019 yılı itibarıyla İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesinde sadece 1 profesör, 0 doçent ve 10 doktor öğretim üyesi vardır. Toplam öğretim üyesi sayısı 11’dir. Profesör olan öğretim üyesi (Prof. Dr. Tamer Budak) de hukukçu değildir. İİBF maliye bölümü mezunudur [3]. Oysa aynı üniversitenin bir yıl daha sonra kurulmuş olan ilâhiyat fakültesinde, 2019 yılı itibarıyla 10 profesör, 10 doçent ve 23 doktor öğretim

üyesi vardır. Toplam öğretim üyesi sayısı 43'tür. Sayıları bir tablo üzerinde de göstermekte yarar vardır:

TABLO 11: İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ VE İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI (28.10.2019)

	Kuruluş	Profesör	Doçent	Dr.Öğ.Üy.	Toplam
İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2009	1	0	10	11
İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi	2010	10	10	23	43

© K. Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynak: Hukuk Fakültesinin öğretim elemanı sayısı için bkz.: [EK-14](#)

İlahiyat Fakültesinin öğretim elemanı sayısı için bkz.: [EK-15](#)

b) Örnek 2: Yalova Üniversitesi.- Benzer durum, Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesinde de görülmektedir. Bu Üniversitenin 2008 yılında kurulmuş bulunan hukuk fakültesinde 2'si profesör, 3'ü doçent ve 11'i doktor olmak üzere toplam 16 öğretim üyesi vardır. Oysa aynı Üniversitenin üç yıl sonra (2011 yılında) kurulmuş olan İslâmî İlimler Fakültesinde 5'i profesör, 6'sı doçent ve 26'sı doktor öğretim üyesi toplam 37 öğretim üyesi vardır. Sayılar aşağıda bir tablo üzerinde de gösterilmiştir:

TABLO 12: YALOVA ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ VE İLÂHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI (28.10.2019)

	Kuruluş	Profesör	Doçent	Dr.Öğ.Ü.	Toplam
Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2008	2	3	11	16
Yalova Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi	2011	5	6	26	37

© K. Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynak: Hukuk Fakültesinin öğretim elemanı sayısı için bkz.: [EK-14](#)

İslâmî İlimler Fakültesinin öğretim elemanı sayısı için bkz.: [EK-15](#)

İlave edeyim ki, Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesinin dekanı da hukukçu değil, ilahiyatçıdır. Dekan Prof. Dr. Fethi Güngör, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunudur. Herhangi bir hukuk eğitimi yoktur [4]. Yalova Üniversitesi

Hukuk Fakültesinin Dekan Yardımcısı Dr. Öğr. Üyesi Uğur Bekir Dilek de hukukçu değildir. Kendisi Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunudur [5]. Özgeçmişine göre Uğur Bekir Dilek bu Üniversitede İslâm hukuku dersinin yanında borçlar hukuku, karşılaştırmalı hukuk gibi dersler de vermiştir [6]. Bu Fakülte'deki iki profesörden biri olan Prof. Dr. Kürşat Yerlikaya da hukuk fakültesi mezunu değildir; İİBF kamu yönetimi bölümü mezunudur [7]. Geçmişte Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesinde hukukçu olmayan öğretim üyeleri hakkında bir makale yazmışım. Bu konuda daha fazla bilgi için bu [makaleye](#) bakılabilir.

İlahiyat fakültesinin daha eski tarihte kurulduğu üniversitelerde hukuk ve ilâhiyat fakülteleri arasındaki öğretim üyesi farkı daha korkunçtur. Yakından bildiğim bir örnek vereyim:

c) Örnek 3: Uludağ Üniversitesi.- Yüksek İslâm Enstitüsü olarak 1978'de, fakülte olarak da 1982'de kurulmuş olan Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde bugün 32 profesör, 11 doçent ve 23 doktor öğretim üyesi var iken, aynı Üniversitenin 1995'te kurulmuş ve 2007'de öğrenci almaya başlamış Hukuk Fakültesinde sadece 1 profesör, 4 doçent ve 18 doktor öğretim üyesi vardır. Sayıları tablo üzerinde de gösterelim:

TABLO 13: ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ VE İLÂHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI (28.10.2019)

	Kuruluş	Profesör	Doçent	Doktor Öğ.Üyesi	Toplam
Bursa Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi	(1995) 2007	1	4	18	23
Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi	(1975) 1982	32	11	23	66

© K. Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynak: Hukuk Fakültesinin öğretim elemanı sayısı için bkz.: [EK-14](#)

İlahiyat Fakültesinin öğretim elemanı sayısı için bkz.: [EK-15](#)

İlave edeyim ki, Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesinin hâlihazırda hukukçu bir dekanı da yoktur. Mevcut Dekan, aynı Üniversitenin İİBF Maliye Bölümünden vekaleten görevlendirilmiş bir öğretim üyesidir. Daha önce Dekanlık doğrudan Rektörün uhdesinde bulunuyordu. Uludağ Üniversitesinde İlahiyat

Fakültesinin nasıl bir ağırlığa sahip olduğunu anlamak için şunu da not edeyim ki, adı geçen Üniversitenin hâli hazırdaki Rektörü Prof. Dr. Saim Kılavuz, bu Üniversitenin İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesidir.

İlâhiyat Fakültesinin, Hukuk Fakültesinden 20 küsur yıl önce kurulduğuna bakarak Uludağ Üniversitesi İlâhiyat ve Hukuk Fakülteleri arasındaki öğretim üyesi sayısı bakımından İlâhiyat Fakültesi lehine bir farkın bulunmasının normal olduğu düşünülebilir. Ancak bu fark normal ise bunun tersinin olduğu üniversitelerde de hukuk fakültesi lehine benzer bir farkın olması gerekmez mi? Oysa tersinde böyle bir fark yoktur. Örnek olarak Erzincan Üniversitesi verilebilir.

d) Örnek 4: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.- 1987’de resmen kurulmuş ve ilk öğrencilerini 1991 yılında almış Erzincan Hukuk Fakültesinde (günümüzdeki adı Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesidir) bugün 4 profesör, 0 doçent ve 17 doktor öğretim üyesi vardır. Aynı Üniversitenin, hukuk fakültesinden 20 yıl sonra (2010) yılında kurulmuş İlâhiyat Fakültesinde bugün 8 profesör, 4 doçent ve 16 doktor öğretim üyesi vardır. Görüldüğü gibi ilâhiyat fakültesi, hukuk fakültesinden yirmi yıl sonra kurulmuş olsa bile hukuk fakültesini geçebilmektedir.

**TABLO 14: ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ VE İLAHİYAT FAKÜLTESİ
ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI (28.10.2019)**

	Kuruluş	Profesör	Doçent	Doktor Öğ. Üyesi	Toplam
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi	(1987) 1991	4	0	17	21
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi	2010	8	4	16	28

© K. Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynak: Hukuk Fakültesinin öğretim elemanı sayısı için bkz.: [EK-14](#)

İlâhiyat Fakültesinin öğretim elemanı sayısı için bkz.: [EK-15](#)

d) Ankara ve Marmara Üniversiteleri.- Hukuk ile ilâhiyat arasındaki gelişim anomalisi örneklerini çoğaltmak mümkündür. En eski, en köklü üniversitelerimizde dahi aynı fark görülür. Örneğin 1925 yılında kurulmuş olan Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde bugün 24 adet profesör var iken, 1948

yılında kurulmuş olan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde bugün 61 adet profesör vardır [8]. Diğer bir örnek: 1982 yılında kurulmuş olan Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde bugün 26 adet profesör var iken, 1959'da Yüksek İslâm Enstitüsü olarak ve 1982'de fakülte olarak kurulan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde bugün 47 adet profesör vardır [9].

Tekrar hatırlatalım ki, yukarıdaki farklar bir hukuk fakültesi olan üniversiteler için geçerlidir. Türkiye'de pek çok üniversitenin ilâhiyat fakültesi olmasına rağmen hukuk fakültesi de yoktur (Türkiye'de devlet üniversitelerinin 92'sinde ilâhiyat fakültesi var iken sadece 46'sında hukuk fakültesi vardır).

2. İlahiyat Fakülteleri Gelişirken, Hukuk Fakülteleri Neden Gelişmiyor?

Hâliyle pek çok kişi, yukarıdaki sayısal veriler karşısında “bunda ilâhiyat fakültelerinin ne suçu var; hukuk fakülteleri de gelişseymiş” diyecektir. Bu sözde ilk bakışta bir doğruluk payı olduğu sanılabilir. Ama doğru değildir. Türkiye'de hukuk fakülteleri gelişmezken, ilâhiyat fakültelerinin böylesine gelişmesi bir rastlantı değildir. Bunun çeşitli sebepleri vardır:

Bir kere, Türkiye'de ilâhiyat fakültesi sayısı, kendiliğinden artmamıştır; bu artış siyasî iktidarın yürüttüğü bilinçli ve plânlı bir faaliyetin ürünüdür. Türkiye'de ilâhiyat fakültelerinin sayısının artması akademinin kendi içindeki dinamiklerin bir sonucu değil, akademiye dıştan gelen siyasî etkilerin bir sonucudur. Yukarıda Türkiye'de dokuz yılda devlet üniversitesi ilâhiyat fakültelerinin sayısının üçe katlandığını (sayının 24'ten 92'ye çıktığını) gösterdim. Türkiye'de son dokuz yılda kurulan 68 devlet ilâhiyat fakültesini herhalde ilâhiyat hocaları kendi imkânlarıyla kurmamıştır. Bunlar kanunla veya Bakanlar Kurulu kararıyla kurulmuş ve genel vergilerle finanse edilmiştir.

İkinci olarak eğer ortada rastlantıyla açıklanabilecek bir durum olsaydı, bunun tersinin de olması gerekmez miydi? Yukarıda ilâhiyat fakültesi öğretim üyesi sayısının daima hukuk fakültesi öğretim üyesi sayısından çok daha fazla olduğuna dair eski veya yeni kurulmuş değişik üniversitelerden örnekler verdim. Eğer bu bir rastlantı olsaydı Türkiye'de 20-30 üniversitede olmasa bile, hiç olmazsa birkaç üniversitede bunun tersinin olması, yani hukuk fakültesi öğretim üyesi

sayısının ilâhiyat fakültesi öğretim üyesi sayısından daha fazla olması gerekmez miydi?

Türkiye’de bugün dört hukuk fakültesinin dekanı ilahiyatçıdır. Eğer bu bir rastlantı olsaydı en azından bir ilâhiyat fakültesi dekanının hukukçu olması gerekmez miydi?

Türkiye’de bugün, tam sayısını bilmemekle birlikte bazı hukuk fakültelerinde bazı derslerin hukukçular tarafından değil, ilâhiyatçı öğretim üyeleri tarafından verildiğini biliyoruz. Eğer bu bir rastlantı olsaydı, bazı ilâhiyat fakültelerinde bazı derslerin de hukuk fakültesi öğretim üyeleri tarafından verilmesi gerekmez miydi?

* * *

Hukuk fakültelerinin gelişmemesi bir rastlantı değildir. Hukuk fakültelerinin neden gelişemediği sorusuna verilecek genel bir cevap yoktur. Hukuk fakültelerinin gelişmemesinin altında yüzlerce ve belki binlerce hikaye vardır. Bu hikayelere hukuk fakültelerinde öğretim üyesi veya araştırma görevlisi olarak çalışan her arkadaşımızın vereceği yaşanmış somut örnekler vardır. Her meslektaşımız içinde bulunduğu hukuk fakültesinin neden gelişemediğine kendi şahit olduğu pek çok somut örnek verebilir. Ben burada sadece kendi yaşadığım bir örneği vermek istiyorum:

Emekli olmadan bir yıl kadar önce Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesinin o zamanki Dekanına 31 Aralık 2015 tarihinde emeklilik hakkını elde edeceğimi ve aynı gün emeklilik dilekçemi vereceğimi söyledim. Sayın Dekan, yerime bir öğretim üyesi bulduktan sonra emekliye ayrılmamı rica etti. Ben de yerime aday bir öğretim üyesi buldum ve Dekan beye bildirdim. Dekan bey, bu aday arkadaşımız için Uludağ Üniversitesi Rektörlüğünden kadro talep etti. Rektörlükten bize kadronun ilân edileceği şifahen söylendi, ama kadro ilân edilmedi. Ben daha fazla beklemeden emeklilik dilekçemi verip emekliye ayrıldım. Daha sonra duydum ki, benim emekliye ayrılmamdan bir buçuk yıl kadar sonra Rektörün kendi bulduğu bir öğretim üyesi için anayasa hukuku anabilim dalında profesörlük kadrosu ilân edilmiş; hem de iki kere. Ama Rektörün adayı, Gemlik’e gelip Fakülteyi ziyaret etmesine rağmen ilân edilen kadroya başvurmamış. Benim yerime ne benim bulduğum aday atandı; ne de

Rektörün bulduğu aday! Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi anayasa hukuku anabilim dalı böylece bir süre boş kaldı. Daha sonra Anayasa Hukuku Anabilim Dalına Fakülte adına yurt dışında doktorasını tamamlayan genç bir arkadaşımız doktor öğretim üyesi olarak atandı. Eğer benim bulduğum aday için kadro ilân edilseydi, bugün Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalında bir değil iki öğretim üyesi bulunuyor olacaktı.

3. İlâhiyatın Altın Yılları

Ne dersenez deyin, ilâhiyat fakültelerinin bugün içinde bulunduğu durum, bir rastlantı değildir. Türkiye’de ilâhiyat fakülteleri bu yıllarda geçmişte görülmediği ölçüde bir zenginlik içinde bulunuyorlar. Bu yıllar Türkiye’de ilahiyatın altın yılları.

“Altın yıllar” olgusunun sayılarını ve örneklerini yukarıda verdik. Ama bu altın yıllar olgusunu destekleyen başka veriler de vardır. Örneğin Türkiye’de hâli hazırda 16 devlet üniversitesinin rektörü ilâhiyat fakültesi öğretim üyesidir. (İlâhiyat fakültesi mezunu rektörlerin listesi için [EK-21](#)’e bakabilirsiniz). Bu da bir rastlantı değildir. Bu siyasî dinamiklerin bir sonucudur. Eğer bu bir rastlantı olsaydı Türkiye’de 72 adet vakıf üniversitesinden hiç olmazsa birinin rektörünün ilâhiyatçı olması gerekmez miydi? Türkiye’de ilâhiyatçı rektör olgusunun temelinde, üniversitenin kendisi, sivil toplum, özel sektör değil, doğrudan doğruya siyasî iktidar bulunmaktadır.

4. Hukukun Durumu

Hukuk-ilâhiyat fakültesi karşıtlığı içinde konuyu incelediğim için benim ilâhiyat fakülteleri karşısında hukuk fakültelerini savunduğum sanılabilir. Asla. Türkiye’de mevcut hukuk fakültelerinin durumundan hiçbir zaman memnum olmadım ve bu memnuniyetsizliğim de son 10 yıldır her gün artıyor.

Maalesef bugün Türk hukuk fakülteleri, geçmişte görülmediği kadar siyasî iktidarın destekçisi öğretim üyeleriyle dolduruldu ve doldurulmaya devam ediyor. Maalesef son yıllarda bazı hukuk fakültelerinde öğretim elemanı kadrolarına atamalarda liyakatin ve ehliyetin değil, çeşitli cemaat ve tarikatlara mensubiyetin rol oynadığı iddia ediliyor.

Son on yıldır Türkiye’de hukuk fakültelerinde pek çok öğretim üyesinin görevine son verildi veya bir kısmı üniversiteden kendileri ayrılmak zorunda kaldılar. Yerleri kimlerle dolduruldu? Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalından Dr. Gökhan Şen ihraç edildi. Yeri kiminle dolduruldu? Aynı Hukuk Fakültesinin Hukuk Fakültesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalından üç öğretim elemanının (Doç. Dr. Ertuğrul Uzun, Yard. Doç. Dr. Kasım Akbaş ve Dr. Melike Belkıs Aydın) görevine son verildi. Yerleri kiminle doldurulacak? Şu an verdikleri dersler geçici olarak ilâhiyat fakültesinden gelen bir öğretim üyesine verdiriliyor. Bu konuda benim 7 Ekim 2019’da yayınladığım “[Anadolu Hukukta Neler Oluyor?](#)” başlıklı makaleme ve İlker Gökhan Şen’in 2 Kasım 2019 günü T24’te yayınladığı “[Akademide Kıyımın Yeni Adımları](#)” başlıklı makalesine bakılabilir.

Bugün Türkiye’de hukuk fakültesi öğretim elemanı profilinin yirmi yıl öncesinin profili olduğunu kim iddia edebilir?

Dahası bugün hukuk fakültelerinde iktidara yakın hukukçu öğretim üyelerinin atanması dışında, bazı anabilim dallarına hukukçu olmayan, örneğin ilahiyatçı öğretim üyeleri atanıyor. Örneğin günümüzde ve geçmişte Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesine pek çok hukukçu olmayan öğretim üyesi atanmıştır. Bu konuda 2014 yılında yayınladığım makaleme bakılabilir [10]. Bazen de hukuk fakültesi kadrosuna atanmadan bazı dersler ilahiyatçı öğretim üyelerine verdiriliyor.

V. BÜYÜK RAMPLASMAN

Hukuk fakülteleri artık eski hukuk fakülteleri değil. Hukuk fakülteleri öğretim üyelerinin artık önemli bir kısmı siyasî iktidarı açıkça destekleyen öğretim üyelerinden oluşuyor. Her halükarda hukuk fakültesi öğretim üyelerinin tamamına yakın bir kısmı, bugün siyasî iktidara karşı seslerini çıkarmıyorlar veya seslerini çıkarmaya cesaret edemiyorlar.

Ancak siyasî iktidar tüm bunlarla tatmin olmuş değil. Hukuk fakültelerindeki değişimi yeterli görmüyor. Hukuk fakültelerini bütünüyle değiştirmek istiyor. Yakın bir gelecekte Türkiye’de hukuk fakülteleri, ilâhiyat fakülteleriyle değiştirilebilir; hukuk, ilâhiyat ile ikame edilebilir. Hukuk fakülteleri kısmen veya

tamamen ortadan kaldırılıp, yerlerine ilâhiyat fakülteleri konulabilir. Ben buna “büyük ramplasman” ismini veriyorum.

Benim “büyük ramplasman” ile ifade ettiğim olgunun hayal ürünü olduğunu iddia edenler olacaktır. En azından bu konuda bilgisi olmayanlar benim “büyük ramplasman” iddiamı abartılı bulacaklardır. “Bu kadarı da olmaz” diyeceklerdir.

Onlara şunu söylemek isterim: Siz fark etmemiş olsanız da “büyük ramplasman”ın alt yapısı Türkiye’de çoktan hazırlanmış durumdadır. Yukarıda gösterdiğim gibi bugün Türkiye’de devlet ilâhiyat fakültesi sayısı, devlet hukuk fakültesi sayısının tam iki katıdır. Türkiye’de bugün devlet üniversitesi ilâhiyat fakültesi öğretim üyesi sayısı devlet üniversitesi hukuk fakültesi öğretim üyesi sayısının üç katıdır. Oran ilâhiyat fakülteleri lehine hızla artıyor.

“Büyük ramplasman”ın alt yapısının ne kadar hazır seviyede olduğunu anlamak için hukuk fakültelerindeki herhangi bir anabilim dalındaki öğretim üyesi sayısı ile ilâhiyat fakültesindeki herhangi bir anabilim dalı öğretim üyesi sayısını karşılaştırmanızı tavsiye ederim. Ben örnek olsun diye devlet üniversitesi hukuk fakültelerin *anayasa hukuku* anabilim dalında görev yapan öğretim elemanı sayısı ile devlet üniversitesi ilâhiyat fakülteleri *fıkıh* yani “İslam hukuku” anabilim dalında görev yapan öğretim elemanı sayılarını karşılaştırdım. Sayılar aşağıda bir tablo üzerinde karşılaştırmalı olarak verilmiştir:

TABLO 15: DEVLET ÜNİVERSİTELERİ ANAYASA HUKUKU VE FIKIH ANABİLİM DALLARINDAKİ ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI (30.10.2019)

	Profesör	Doçent	Doktor Öğ.Üyesi	Öğretim Görevlisi	Araştırma Görevlisi	Toplam
Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı	14	9	28	0	99	150
İlâhiyat Fakültesi Fıkıh Anabilim Dalı*	48	48	152	17	135	400

* Aynı anabilim dalı bazı ilâhiyat fakültelerinde “fıkıh”, bazılarında ise “İslâm hukuku” olarak isimlendiriliyor. Bunlara “fıkıh usûlü” ve “İslam usûl hukuku” ana bilim dallarını da ilave ettim. Tam isimler için **EK-23**’e bakılabilir.

© Kemal Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Kaynak: Anayasa Hukuku Anabilim Dalı satırındaki sayılar için bkz.: **EK-22**.

Fıkıh Anabilim Dalı satırındaki sayılar için bkz. **EK-23**.

Yukarıdaki tablodan görüldüğü gibi Türkiye’de devlet üniversitelerinin anayasa hukuku anabilim dallarında toplam 14 profesör var iken fıkıh anabilim dallarında toplam 48 profesör vardır. Devlet üniversitelerinin anayasa hukuku anabilim dallarında toplam 9 doçent var iken fıkıh anabilim dallarında toplam 48 doçent vardır. Yine devlet üniversitelerinin anayasa hukuku anabilim dallarında toplam 28 doktor öğretim üyesi var iken fıkıh anabilim dallarında toplam 152 doktor öğretim üyesi vardır.

Yani Türkiye’de devlet üniversitelerinde fıkıh profesörü sayısı anayasa hukuku profesörü sayısından 3,4 kat; doçent sayısı 5,3 kat, doktor öğretim üyesi sayısı da 5,4 kat fazladır. Türkiye’de şu an devlet üniversitelerinde görevli toplam tam 400 (dört yüz) adet fıkıh (İslâm hukuku) öğretim elemanı vardır. Büyük ramplasmanın alt yapısı çoktan tamamlanmıştır!

Üniversitelerde yürürlükte olmayan hukukları inceleyen anabilim dalları da olabilir. Örneğin Roma hukuku anabilim dalı böyledir. Türkiye’de devlet üniversitelerinde Roma hukuku anabilim dallarında 1’i profesör, 2’si doçent, 8’i doktor öğretim üyesi ve 13’ü araştırma görevlisi olmak üzere toplam 24 adet öğretim elemanı vardır (Vakıf üniversiteleri Roma hukuku anabilim dallarında da 1 profesör, 0 doçent, 2 doktor öğretim elemanı ve 4 araştırma görevlisi bulunmaktadır) (Roma hukuku öğretim elemanı sayısı için bkz. [EK-24](#)). Oysa Türkiye’de bugün, yukarıda gördüğümüz gibi, devlet üniversitelerinde, Roma hukuku gibi yürürlükte olmayan bir hukuk olan İslâm hukukunu incelemek üzere kurulmuş İslâm hukuku (fıkıh) anabilim dallarında tam 400 adet öğretim elemanı vardır. Rakamlar aşağıda Tablo 16’da gösterilmiştir.

TABLO 16: DEVLET ÜNİVERSİTELERİ ROMA HUKUKU VE İSLÂM ANABİLİM DALLARINDAKİ ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI (3.11.2019)

	Profesör	Doçent	Doktor Öğ.Üyesi	Öğretim Görevlisi	Araştırma Görevlisi	Toplam
Hukuk Fakültesi Roma Hukuku Anabilim Dalı	1	2	8	0	13	24
İlahiyat Fakültesi İslâm Hukuku (Fıkıh) Anabilim Dalı*	48	48	152	17	135	400

* Aynı anabilim dalı bazı ilâhiyat fakültelerinde “fıkıh”, bazılarında ise “İslâm hukuku” olarak isimlendiriliyor. Bunlara “fıkıh usûlü” ve “İslam usûl hukuku” ana bilim dallarını da ilave ettim. Tam isimler için [EK-23](#)’e bakılabilir.

© Kemal Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm> nin bir ekidir.

Bu tabloyu PDF olarak görmek için [burasını tıklayınız](#).

Devletimiz yürürlükte olmayan ama şu an yürürlükte olan hukukumuzun kaynağı olan Roma hukuku için 24 adet öğretim elemanı istihdam ederken yürürlükte olmayan şu an yürürlükteki hukukumuza kaynaklık da etmemiş olan İslâm hukuku için 400 adet öğretim elemanı istihdam ediyor. Bu normal bir şey olamaz.

Türkiye’de şu an 400 adet İslâm hukuku (fıkıh) öğretim elemanının bulunmasının hiçbir gereği yoktur. İslâm hukuku Türkiye’de yürürlükte olan bir hukuk değildir. Yürürlükteki hukukumuzun kaynağı da değildir. Türkiye’de bu kadar yüksek sayıda İslâm hukuku öğretim elemanının istihdam edilmesinin sebebi nedir? Bunun akademik bir sebebi olmadığına göre siyasal bir sebebi mi vardır? 400 adet İslâm hukuku öğretim elemanının yetiştirilmesi, geleceğe yönelik bir projenin hazırlığı mıdır?

Eğer bir gün Türkiye’de yürürlükteki hukuk, İslâm hukuku ile değiştirilirse İslâm hukuku eğitimini verecek öğretim üyesi kadrosu şimdiden hazırdır. 400 öğretim elemanı bunun için fazlasıyla yeterlidir. Hatırlatalım ki, Türkiye’de 1990’lı yıllarda hukuk fakültelerinde toplam öğretim elemanı sayısı da 400 civarındaydı. Benim hukuk fakültesi öğretim elemanı sayısına ilişkin ulaşabildiğim en eski tarihli istatistik 2000-2001 öğretim yılına ilişkindir ve bu istatistiğe göre, o yıl, Türkiye’de bütün hukuk fakültelerinde, araştırma görevlileri dahil, 786 adet öğretim elemanı vardır [11]. Muhtemelen bu 700 sayısına fıkıh (İslâm hukuku) öğretim elemanları sadece birkaç yıl içinde ulaşacaktır. Zira Türkiye’de 2019’da 400 olan bu sayı, sadece yedi yıl önce, 2011-2012 öğretim yılında 94 idi (Bkz. [EK-25](#)). Türkiye’de fıkıh (İslâm hukuku) anabilim dalı öğretim üyesi sayısı yedi yılda 4 kat (tam olarak 4,34) artmıştır. Acaba Türkiye’de fıkıh (İslâm hukuku) dışında öğretim elemanı sayısını, 7 yılda bu kadar artırabilmiş başka herhangi bir anabilim dalı var mıdır? Türkiye’de 7 yılda İslâm hukuku öğretim elemanı sayısının 4 kat artmış olması bir rastlantı olabilir mi?

* * *

Burada belirtelim ki, “büyük ramplasman” sadece hukukun ilâhiyat ile *remplacé* edilmesi şeklinde gerçekleşmeyecektir. Muhtemelen sadece hukuk

fakülteleri değil, Türkiye’de iktisadî ve idarî bilimler fakülteleri, edebiyat fakülteleri, eğitim fakülteleri başta olmak üzere sosyal bilimler alanındaki bütün fakülteler, ilâhiyat fakülteleri ile değiştirilebilecektir. Bugün ilâhiyat fakültelerine baktığımızda, bu fakültelerde sanıldığı gibi aksine sadece din ile ilgili değil, hukuk ile, iktisat ile, tarih ile, felsefe ile, mantık ile, sosyoloji ile, psikoloji ile, sanat tarihi ile, güzel sanatlar ile, musikî ile, eğitim bilimi ile ilgili pek çok bölüm, anabilim dalı ve bilim dalı olduğunu görüyoruz. Bunların pek çoğunda yüksek sayıda öğretim elemanı vardır. İktisadî ve idarî bilimler fakülteleri, edebiyat vb. fakültelerde yukarıda saydığım bu bölümlerin öğretim üyeleri yanında ilâhiyat fakültesi öğretim üyeleri ile değiştirilebilir. Belki de değiştirilmeye başlanmış bile olabilir. Örneğin geçtiğimiz yıllarda Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünden bir sosyoloji doçenti ihraç edilmiş ve aynı bölüme bir ilâhiyat fakültesi mezunu bir öğretim üyesi doçent olarak atanmış ve bölüm başkanı olarak görevlendirilmiştir.

Ayrıca belirtiyim ki, ilâhiyat fakültelerinde şu ya da bu anabilim dalının çatısı altında başka başka alanlarda çalışan pek çok öğretim elemanı vardır. Örneğin ilâhiyat fakültelerinde bankacılık ve finans alanında çalışan pek çok akademisyenin bulunduğunu biliyorum. Yakında iktisadî ve idarî bilimler fakültelerindeki bankacılık ve finans bölümleri veya anabilim dalları ilâhiyat fakültesi öğretim üyeleri ile doldurulursa veya buradaki dersler ilâhiyat fakültesinden gelen hocalar tarafından verilmeye başlanırsa hiç şaşırımam.

VI. İLAHİYAT, “FAKÜLTE” Mİ, “ÜNİVERSİTE_{bis}” MIDİR?

Karşıdan bakıldığında ilâhiyat fakültelerinin üniversitelerin birer fakültesi olduğu, yani üniversitenin bir parçası olduğu sanılabilir. Bu doğru değildir. Türkiye’de ilâhiyat fakülteleri, birer “fakülte” değil, birer “alternatif üniversite”dirler. Bunların içinde sosyal bilimlerin aklınıza gelen her alanıyla ilgili bölümler, anabilim dalları ve bilim dalları vardır. Bunlar birer “üniversite_{bis}”tirler.

Bunlar yakın gelecekte normal üniversiteyi tamamen veya kısmen ramplase edecek, onun yerine alacak ikinci tür bir üniversitedir. Bu yazdıklarım bilim-kurgu değildir. Türkiye’de nasıl orta öğretimde normal liseler büyük ölçüde imam

hatip liseleriyle değiştirilmiş ise, yakın gelecekte normal üniversiteler de kısmen veya tamamen “ilâhiyat üniversiteleri” ile değiştirilebilir.

Nasıl orta öğretimde imam hatip liseleri, isimlerinin hilafına imam yetiştiren meslek liseleri değil, normal liselerle benzer eğitimi veren ve onlara alternatif liseler ise, aynı şekilde ilâhiyat fakülteleri de yakın gelecekte normal üniversitelerle benzer konularda eğitim veren ve onlara alternatif olan üniversiteler hâline gelebilecektir ve hâlihazırda da kısmen de olsa gelmişlerdir.

Nasıl orta öğretim düzeyinde, bir veli çocuğunu normal liseye, diğer bir veli ise çocuğunu imam hatip lisesine gönderebiliyorsa, her iki liseden de mezun olan çocuklar, nasıl aynı üniversite sınavına girebiliyorsa, yakında üniversite düzeyinde de aynı şey olabilecektir. Çocuğunun felsefe okumasını isteyen bir veli çocuğunu normal üniversitenin felsefe bölümüne, çocuğunun felsefe okumasını isteyen diğer bir veli ise çocuğunu ilahiyatın felsefe bölümüne gönderebilecek ve her iki felsefe bölümünden mezun olanlar aynı hak ve yetkilere sahip olacaklardır.

Burada felsefeyi örnek olarak veriyorum. Burada söylediğim şey, sosyal bilimler alanında aklınıza gelecek her bölüm için geçerlidir. Sosyoloji okumak isteyenlerden bazıları normal üniversitenin sosyoloji bölümüne, bazıları ise “ilâhiyat üniversitesi”nin sosyoloji bölümüne gidebilecektir. Tarih okumak isteyenler arzu ediyorlarsa normal üniversitenin tarih bölümüne, arzu ediyorlarsa ilâhiyatın tarih bölümüne kayıt yaptırabileceklerdir. Yine güzel sanatlar okumak isteyen bir öğrenci isterse normal üniversitenin güzel sanatlar fakültesine, isterse ilâhiyatın güzel sanatlar bölümüne gidecektir. Keza müzik eğitimi almak isteyen bir öğrenci arzu ederse normal konservatuarda, arzu ederse ilâhiyatın musikî bölümünde eğitim alabilecektir.

Belki de yakın gelecekte aynı şey hukuk eğitimi için de geçerli olacaktır. İsteyen normal hukuk fakültesinde, isteyen de “ilâhiyat üniversitesi”nin hukuk fakültesinde hukuk okuyacaktır ve buralardan mezun olanlar aynı hak ve yetkilere sahip olacaktır. Yakın gelecekte ilâhiyatın fıkıh bölümü mezunu hâkim ve savcılar görürsek şaşırmamak gerekir.

Belki daha ileride aynı şey sadece sosyal bilimler alanında değil, fen, mühendislik ve tıp alanında olabilecektir. İlâhiyatın bu alanlara da el atma

ihtimali vardır. Böyle bir şey olursa ben şahsen şaşırım. Nasıl bugün imam hatip liselerinde sadece din ve sosyal bilimler eğitimi verilmiyor; bu liselerde aynı zamanda fen ve matematik eğitimi veriliyorsa ve buna itiraz edilmiyorsa, aynı şeyin üniversite düzeyinde olmaması için hiçbir sebep yok.

Malum artık imam hatip liselerin çoğunluğu “Anadolu imam hatip lisesi” ve bunlarda da “fen programı” ve “sosyal programı” olmak üzere Anadolu liselerinin programına çok benzer bir program uygulanıyor. 40 saatlik haftalık ders programının birinci sınıflarda sadece 6 saatlik, diğer sınıflarda sadece 10 saatlik kısmı Kur’an, Arapça gibi imam yetiştirmeye yönelik meslekî derslerden oluşuyor. Diğer dersler, fizik, kimya matematik gibi standart Anadolu lisesi dersleridir [12]. Yani birinci sınıftaki eğitimin sadece altıda biri, diğer sınıflarda ise eğitimin dörtte biri imam hatip liselerinin varlık sebebiyle bağdaşmaktadır. Dolayısıyla bugün imam hatip liseleri varlık sebebinden uzaklaşmış, ifsat edilmiş kurumlardan başka bir şey değildir. 40 saat üzerinden sadece 6 saat veya 10 saat din eğitimi verecek idiyse ne diye bu liseleri kurdunuz?

* * *

“Büyük ramplasman”ın gerçek anlamı budur: Orta öğretimdeki ramplasmanın benzerinin yüksek öğretimde gerçekleştirmek!

* * *

İlave edeyim: Nasıl ilâhiyat fakülteleri gerçekte birer “fakülte” değil, normal üniversiteye alternatif birer “üniversite” iseler, aynı şekilde ilâhiyat fakültelerinin “islâm hukuku (fıkıh)” anabilim dalları da normal hukuk fakültelerine alternatif birer “hukuk fakültesi”dirler. Diğer bir ifadeyle ilâhiyat fakülteleri nasıl birer “üniversite_{bis}” iseler, aynı şekilde ilâhiyat fakültelerinin “islâm hukuku (fıkıh)” anabilim dalları da birer “hukuk fakültesi_{bis}”tirler. Yukarıda açıkladığımız gibi Türkiye’de her birinde 15 civarında anabilim dalı bulunan devlet üniversitesi hukuk fakültelerinde toplam 1956 adet öğretim elemanı var iken, ilâhiyat fakültelerinin sadece İslâm hukuku (fıkıh) anabilim dallarında tam 400 adet öğretim elemanı vardır. Acaba Türkiye’de başka hangi anabilim dalında bu sayıda öğretim elemanı bulunmaktadır?

VI. İHTİRAZÎ KAYITLAR

Makaleyi bitirmeden önce birkaç konuda ihtirazî kayıt düşmek isterim:

1. Ben üniversitede ilâhiyat fakültesi olmasına karşı değilim. Karşı olduğum şey, Türkiye’de devletin 92 adet ilâhiyat fakültesi kurmasıdır. Karşı olduğum şey, ilâhiyat fakültelerine bir yılda 33 bin öğrencinin alınması ve bu sayının her yıl artırılmasıdır. Karşı olduğum şey, devlet üniversitesi ilâhiyat fakültelerinde 4121 adet öğretim elemanının bulunmasıdır. Türkiye’nin bu sayıda ilâhiyat fakültesine, bu sayıda ilâhiyat öğrencisine, bu sayıda ilâhiyat öğretim üyesine ihtiyacı yoktur.

Keza ben, ilâhiyat fakültelerinin normal üniversiteye alternatif bir “üniversite” hâline getirilmesine karşıyım. İlâhiyat eğitimi, normal üniversite eğitiminin bir alternatifi değildir.

Yine ben ilâhiyat fakültesi mezunlarının diğer fakültelere öğretim üyesi olarak atanmasına, diğer fakültelerdeki derslerin ilâhiyat fakültesi öğretim üyeleri tarafından verilmesine ve özellikle de diğer fakültelere ilâhiyat fakültesi öğretim üyelerinin dekan olarak atanmasına karşıyım.

Belirtmek isterim ki, Türkiye’de bugün ilâhiyat fakültelerinin içinde bulunduğu durum, dinî sebeplerle izah edilebilecek bir durum değildir. Bugün ilâhiyat fakültelerinin geldiği noktanın İslâm dini ile bir ilgisi yoktur. İlâhiyat fakültelerinin ifsat edilmesi, “siyasal İslâm”ın bir projesidir ve bizatihi dine zarar verir niteliktedir. Hâliyle bu konu ayrıca incelenmesi ve tartıyılması gereken bir konudur.

Yine belirtelim ki, ilâhiyat fakültelerinin şu an içinde bulunduğu durum tarihî sebeplerle de açıklanamaz. Bu tarz bir ilâhiyat eğitimi Türkiye’de ne Cumhuriyet döneminde, ne de Osmanlı döneminde (Tanzimat öncesi dönem dahil) görülmüştür. Modern Türkiye’de de yeni ortaya çıkmıştır. Benzer bir durumun Arap ülkeleri dahil, dünyada olduğunu sanmam.

2. “28 Şubat” sürecinde imam hatip liselerine ve keza ilâhiyat fakültelerine yapılan müdahale doğru değildi. İlâhiyat fakültelerinin kontenjanlarının sınırlanması da yanlıştı. Bunlar üniversiteye dıştan yapılan ve akademik özerklikle bağdaşmayan müdahalelerdi. Ancak bugün imam hatip liselerinin ve keza ilâhiyat fakültelerinin içinde bulunduğu durum, Türkiye’de 20 küsur yıl önce yaşanmış bu talihsiz müdahaleyle meşrulaştırılmaz. Bugün imam hatip liseleri

de, ilâhiyat fakülteleri de kendi dinamikleri dışında, dışarıdan gelen müdahalelerle ifsat edilmiş kurumlardır.

3. Ben, ilâhiyat fakültesinden çok hukuk fakültesi açılmasını veya hukuk fakültesi öğrenci sayısının ilâhiyat fakültesinden daha fazla olmasını istiyor değilim. Türkiye’de son yirmi yıldır gereğinden fazla hukuk fakültesi açılmıştır. Türkiye’de şu an gereğinden fazla hukuk öğrencisi ve hukuk fakültesi mezunu vardır.

4. Çalışmada ilâhiyat ve hukuk fakülteleri sayılarını ve keza ilâhiyat ve hukuk öğretim elemanı sayılarını devlet üniversitesi ve vakıf üniversitelerine göre ayrı ayrı inceleyip değerlendirdim. Ancak hukuk ve ilâhiyat öğrenci sayıları bakımından devlet üniversiteleri ile vakıf üniversiteleri arasında ayırım yapmadan inceledim. Çünkü buna ilişkin istatistiklere ulaşamadım. Öğrenci sayıları açısından da devlet üniversitesi ile vakıf üniversiteleri arasında ayırım yapılmalıdır.

Kanımca özel sektörün veya hayırsever özel kişilerin vakıf müessesesi aracılığıyla hukuk fakültesi veya ilâhiyat fakültesi kurmasında, kamu kaynaklarını kullanmadıkça, eleştirilebilir bir yan yoktur. Aynı şekilde vakıflar tarafından kurulmuş hukuk veya ilâhiyat fakültelerinde çok sayıda öğretim elemanı istihdam edilmesinde de (bunların maaşlarını kamuya ödetmedikçe) eleştirilebilir bir şey yoktur. Keza vakıflar tarafından kurulmuş hukuk veya ilâhiyat fakültelerinde üniversite sınavına girip, bu fakülteleri kazanıp, burslu olarak veya ücretini ödeyerek çok sayıda öğrencinin öğrenim görmesi de eleştirilebilecek bir şey değildir. Eğer Türkiye’de son 9 yılda kurulan 68 adet ilâhiyat fakültesi devlet tarafından değil, vakıflar tarafından kurulmuş olsa idi ve bunlar kendi yağlarıyla kavruluyor olsalardı, bunlara diyecek bir sözümüz olamazdı.

SONUÇ

Türkiye’de son dokuz yılda gerek ilâhiyat fakülteleri sayısında, gerek bu fakültelerin öğrenci sayısında, gerekse bunlarda öğretim elamanı sayısındaki artış tek kelimeyle muazzamdır.

2010’dan 2019’a sadece 9 yılda, Türkiye’de ilâhiyat fakültesi sayısı 24’ten 92’ye çıkararak yaklaşık dört kat (tam olarak 3,83) artmıştır. İlâhiyat fakültesine

kayıt yaptıran öğrenci sayısı 6252'den 33202'ye çıkararak beş kat (tam olarak 5,31) artmıştır. Yine aynı dönemde ilâhiyat fakültelerinde öğretim elemanı sayısı 1120'den 4121'e çıkararak üç buçuk kat (tam olarak 3,67) artmıştır.

Sadece dokuz yılda, fakülte sayısında, öğrenci sayısında ve öğretim elemanı sayısında üç-dört kat artış olması bir rastlantı olamaz. Bu plânlanmış, istenmiş bir artıştır. Bu artışın esas itibarıyla 2010'dan sonra gerçekleştiğinin altını çizmek gerekir.

2010 yılı Türkiye'de sadece demokrasinin, hukukun, insan haklarının çöküşünün başladığı yıl değil, aynı zamanda akademinin yıkılışının başladığı yıldır da.

Olağanüstü bir dönemden geçiyoruz. Gelecekte Türk tarihinde içinde yaşadığımız bu dönemin nasıl adlandırılacağını bilemiyorum. Ama bu dönemin 2010'dan itibaren başlatılacağından hiç kuşku yok. 2010 yılı, Türk tarihinde, 1839, 1856, 1878, 1908, 1923, 1960, 1980 gibi bir "kritik tarih (*critical date*)"tir.

Türkiye'de 2010 yılından beri, hukukta, demokraside, insan haklarında, yaşamada, yürütmede, yargıda ve dahi akademiye çok büyük değişiklikler oluyor.

Bu değişiklikler bir günde olsaydı, biz bunlara "ihtilal" derdik. Ama bunlar bir günde değil, on yılda adım adım gerçekleştirildiği için bugün bunlara ne isim vereceğimizi bilemiyoruz.

3 Kasım 2019

BU MAKALE DAHA SONRA ŞU KİTAPIMDA YAYINLANMIŞTIR:

Kemal Gözler, *Türkiye Nereye Gidiyor? Akademi ve Hukuk Üzerine Gözlemler ve Eleştiriler (Makalelerim 2019)*, Bursa, Ekin, 2020, s.271-323.

İzleyen makelemiz bu makelenin devamı niteliğindedir:

Kemal Gözler, “İlâhiyat Nereye Gidiyor? (2) İlahiyatta Yüksek Lisans ve Doktora Sayıları Hakkında Gözlemler”, www.anayasa.gen.tr/ilahiyat-yl-doktora.htm (Yayın Tarihi: 7 Kasım 2019).

İSTATİSTİKSEL VERİLERE İLİŞKİN AÇIKLAMA.- Bu çalışmada hukuk ve ilâhiyat fakülteleri adetlerine, bunlardaki öğrenci ve öğretim elemanı sayılarına ilişkin verilerin hepsi YÖK’ün ve ÖSYM’nin yayınladığı istatistiklerden alınmıştır. *Fakülte sayılarına* ilişkin veriler, “Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (<https://istatistik.yok.gov.tr>)”ndeki “Birim İstatistikleri” menüsünden, *öğretim elemanı sayılarına* ilişkin veriler yine aynı yerdeki “Öğretim Elemanı İstatistikleri” menüsünden 25 Ekim 2019-31 Ekim 2019 tarihleri arasında tarafımdan filtrelenerek elde edilen listelerin ilgili satırlarından toplanmıştır.

Tablolarda verdiğimiz sayıların hepsinin kaynağı ayrıca tablonun altında ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Verdiğim sayıların doğruluğu <https://istatistik.yok.gov.tr>’deki “Birim İstatistikleri” ve “Öğretim Elemanı İstatistikleri” menülerinden kontrol edilebilir. YÖK “Birim İstatistikleri” ve “Öğretim Elemanı İstatistikleri” veri girişine göre günlük olarak değişebilmektedir. Benim verdiğim bilgiler 25 Ekim 2019-31 Ekim 2019 tarihleri arasındaki durumu yansıtır. Daha sonraki tarihlerde yapılan kontrollerde, <https://istatistik.yok.gov.tr>’de yeni veri girişi yapılmış ise, öğretim elemanı sayılarına ilişkin benim verdiğim rakamlara göre artma veya azalma olabilir.

Hukuk ve ilâhiyat fakültelerindeki *öğrenci sayılarına* ilişkin veriler, günlük değil, öğretim yılı bazında olan verilerdir. 2013-2014 öğretim yılı ilâ 2018-2019 öğretim yılı öğrenci sayıları <https://istatistik.yok.gov.tr>’deki “Yükseköğretim İstatistikleri” menüsünden alınmıştır. Daha eski yıllara ilişkin veriler ise ÖSYM tarafından yayınlanan çeşitli yıllara ilişkin “Yükseköğretim İstatistikleri Kitabı” isimli kitaplardan alınmıştır. Bu kitaplara zamanında ÖSYM’nin internet sitesinden ulaşılabilirdi. Bugün bunlara www.osym.gov.tr’den ulaşılammaktadır. Ancak bunlara günümüzde *Internet Archive Way Back Machine*’den ulaşılabilir. Oluşturduğumuz her bir tablonun altında, tablonun dayanağı olan istatistiklere erişime imkân verecek kaynaklar ve linkler gösterilmiştir. Buralardan verdiğimiz verilerin doğruluğu kontrol edilebilir.

İSTATİSTİKSEL VERİLERE İLİŞKİN FİKRÎ HAKLAR UYARISI.- Bu çalışmada hukuk ve ilâhiyat fakültelerine, bunlarda öğrenci ve öğretim elemanı sayılarına ilişkin toplam 16 tablo vardır. Bu tablolarda verilen rakamların hepsi YÖK ve ÖSYM’den alınmış olsalar da, bu tablolar birer fikrî eserdir. Bu tablolar YÖK’ün veya ÖSYM’nin sitesinde yoktur. Bunları ben oluşturdum. Bunları oluşturmak için yüzlerce sayfalık istatistikleri taramak zorunda kaldım. Keza bulduğum istatistikte, yüzlerce ve hatta bazen binlerce satırlık bir tablonun içinden iki satırı seçtim. Bunların arasında karşılaştırma yaptım. Bu bir fikrî çalışma ve bunun sonucunda ortaya çıkan ürün de bir fikrî eserdir. Çalışmada oluşturduğum tabloların bana usûlüne göre atıf yapılmadıkça başkaları tarafından kısmen veya tamamen ıktibas edilmesine rızam yoktur.

Keza bu çalışmada söz konusu tabloların dayanağını oluşturan, istatistiksel listeler içeren 25 adet ek vardır. Bu eklerdeki listelerde yer alan bütün rakamlar, YÖK ve ÖSYM’den alınmış olsalar da bu listeleri bu hâliyle ben oluşturdum. Bunların hemen hemen hepsi daha büyük listelerin ilgili satırları elle seçilerek oluşturulmuş listelerdir. Bu 25 ekin hiçbirisi aynen YÖK’ün veya ÖSYM’nin sitesinde yoktur. Dolayısıyla eklerde yer alan verilerin sahibi YÖK ve ÖSYM olsa da bunlar benim tarafından düzenlenmiş ve işlenmiş verilerdir ve dolayısıyla burada benim korunması gereken fikrî emeğim ve eserim vardır. Çalışmamın eklerinde yer alan listelerin bana usûlüne göre atıf yapılmadıkça başkaları tarafından kullanılmasına rızam yoktur. Bana atıf yapmak istemiyorsanız, 25 ektaki listelerdeki verilere YÖK’ün ve ÖSYM’nin sitesinden ulaşılabilir ve bu bilgileri kendiniz düzenleyebilirsiniz. Ancak bunun için en az bir hafta çalışmanız gerekir.

EKLER

- EK-1:** Hukuk Fakültesi Listesi (Alfabetik) (Devlet+Vakıf) (Aktif+Pasif) (31.10.2019)
- EK-2:** İlahiyat ve İslâmî İlimler Fakülteleri Listesi (Alfabetik) (Devlet+Vakıf) (Aktif+Pasif) (31.10.2019)
- EK-3:** Devlet Üniversitesi Hukuk Fakülteleri Listesi (Alfabetik) (Aktif+Pasif) (31.10.2019)
- EK-4:** Devlet Üniversitesi İlahiyat ve İslâmî İlimler Fakülteleri Listesi (Alfabetik) (Aktif+Pasif) (31.10.2019)
- EK-5:** Vakıf Üniversitesi Hukuk Fakülteleri Listesi (31.10.2019)
- EK-6:** Vakıf Üniversitesi İlahiyat ve İslâmî İlimler Fakülteleri Listesi (31.10.2019)
- EK-7:** Vakıf Üniversitesi İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerini Kuran Vakıflar Hakkında Bilgi
- EK-8:** Kuruluş Tarihlerine Göre Devlet Üniversitesi Hukuk Fakülteleri Listesi (31.10.2019)
- EK-9:** Kuruluş Tarihlerine Göre Devlet Üniversitesi İlahiyat ve İslâmî İlimler Fakülteleri Listesi (31.10.2019)
- EK-10:** 2018-2019 Öğretim Yılı İlahiyat ve Benzeri Fakültelerin Öğrenci Sayıları
- EK-11:** 2007-2012 Yılları Hukuk ve İlahiyat Fakülteleri Öğrenci Sayıları
- EK-12:** 2013-2014 Öğretim Yılında Hukuk ve İlahiyat Fakülteleri Öğrenci Sayıları
- EK-13:** 2016-2017 Öğretim Yılında Hukuk ve İlahiyat Fakülteleri Öğrenci Sayıları
- EK-14:** Devlet Üniversitesi Hukuk Fakülteleri Öğretim Elemanı Sayıları (30.10.2019)
- EK-15:** Devlet Üniversitesi İlahiyat ve İslâmî Bilimler Fakülteleri Öğretim Elemanı Sayıları (30.10.2019)
- EK-16:** Vakıf Üniversitesi Hukuk Fakülteleri Öğretim Elemanı Sayıları (30.10.2019)
- EK-17:** Vakıf Üniversitesi İlahiyat ve İslâmî İlimler Fakülteleri Öğretim Elemanı Sayıları (30.10.2019)
- EK-18:** 2009-2010 Öğretim Yılı Hukuk ve İlahiyat Fakülteleri Öğretim Elemanları Sayıları
- EK-19:** 2013-2014 Öğretim Yılı Hukuk ve İlahiyat Fakülteleri Öğretim Elemanları Sayıları
- EK-20:** 2016-2017 Öğretim Yılında Hukuk ve İlahiyat Fakülteleri Öğretim Elemanları Sayıları
- EK-21:** İlahiyat Fakültesi Mezunu Rektörler (26.10.2019)
- EK-22:** Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Elemanı Sayıları (29.10.2019)
- EK-23:** Devlet Üniversitesi İlahiyat ve İslâmî İlimler Fakülteleri Fıkıh (İslam Hukuku) Anabilim Dalı Öğretim Elemanı Sayıları (29.10.2019)
- EK-24:** Roma Hukuku Anabilim Dallarında Öğretim Elemanları Sayıları
- EK-25:** 2011-2012 Öğretim Yılı İlahiyat Fakültesi İslâm Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Sayısı

DİPNOTLAR

(Geri dönmek için dipnot numarasının üzerine tıklayınız).

- [1] “<https://istatistik.yok.gov.tr>”nin “Yüksek Öğretim İstatistikleri” kısmında geçmiş öğretim yıllarında yayınlanmış istatistiklerde “İslâmî İlimler Fakültesi”nden başka “Dini İlimler Fakültesi” ve “Uluslararası İslâm ve Din Bilimleri Fakültesi”ne ilişkin veriler de vardır. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi “Dini İlimler Fakültesi”nin günümüzdeki adı “İslâmî İlimler Fakültesi”dir. İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Uluslararası İslam ve Din Bilimleri Fakültesinin de günümüzdeki adı “İlâhiyat Fakültesi”dir.
- [2] Şahin Kızılabdullah, “Dün, Bugün ve Gelecek Üçgeninde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Programları”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, Cilt 5 Sayı 13 Bahar 2016, s.33.
- [3] Bkz.: inonu.edu.tr/tamer.budak... (Erişim Tarihi: 30.10.2019).
- [4] Bkz.: yalova.edu.tr/... (Erişim Tarihi: 30.10.2019).
- [5] Bkz.: akademik.yok.gov.tr/...Author.jsp’de kişi ismiyle arama yapılmıştır (Erişim Tarihi: 30.10.2019).
- [6] Bkz.: yalova.edu.tr/... (Erişim Tarihi: 30.10.2019).
- [7] Bkz.: yalova.edu.tr/... (Erişim Tarihi: 30.10.2019).
- [8] Sayılar Yukarıdaki tablo, <https://istatistik.yok.gov.tr> > Öğretim Elemanı İstatistikleri > Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Adına Göre Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Seç > Hukuk Fakültesi + İlâhiyat Fakültesi + İslami İlimler Fakültesi filtreleri kullanılarak 27.10.2019 tarihinde tarafımızdan oluşturulmuş tablodan alınmıştır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinin öğretim elemanı dağılımını görmek için **EK-14**’teki Devlet Üniversitesi Hukuk Fakülteleri Tablosunun ilgili satırına bakabilirsiniz. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinin öğretim elemanı dağılımını görmek için **EK-15**’teki Devlet Üniversitesi İlâhiyat Fakülteleri Tablosunun ilgili satırına bakabilirsiniz.
- [9] Sayılar Yukarıdaki tablo, <https://istatistik.yok.gov.tr> > Öğretim Elemanı İstatistikleri > Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Adına Göre Öğretim Elemanı Sayıları > Birim Grubu Seç > Hukuk Fakültesi + İlâhiyat Fakültesi + İslami İlimler Fakültesi filtreleri kullanılarak 27.10.2019 tarihinde tarafımızdan oluşturulmuş tablodan alınmıştır. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinin öğretim elemanı dağılımını görmek için **EK-14**’teki Devlet Üniversitesi Hukuk Fakülteleri Tablosunun ilgili satırına bakabilirsiniz: Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinin öğretim elemanı dağılımını görmek için **EK-15**’teki Devlet Üniversitesi İlâhiyat Fakülteleri Tablosunun ilgili bakabilirsiniz.
- [10] Kemal Gözler, “Yalova Üniversitesi SBE Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı Hakkında Eleştiriler”, www.anayasa.gen.tr/yalova-yl.pdf (Yayın Tarihi: 9 Ocak 2014).
- [11] ÖSYM, 2000-2001 Öğretim Yılı Yüksek Öğretim İstatistikleri Kitabı, s.314 (Tablo 25: Lisans Eğitim veren Yükseköğretim Programlarında Görevli Öğretim Elemanlarının Öğretim Alanlarına Göre Dağılımı, www.osym.gov.tr/belge/...kit-.html (Bu belgeye günümüzde ÖSYM’nin sitesinden ulaşamıyor. Ama aynı belgeye *Internet Archive Way Back Machine*’den ulaşılabilir: web.archive.org/web/20110612113154....html).
- [12] Millî Eğitim Bakanlığının Anadolu imam hatip lisesi ders programı için bkz.: dogm.meb.gov.tr/...Cizelgesi.pdf (Erişim Tarihi: 30.10.2019).

(c) Kemal Gözler, 2019.

İKTİBAS KONUSUNDA UYARI:

Makalemin tam metin olarak başka internet sitelerinde, gazete veya dergilerde yayınlanmasına rızam yoktur.

Makalemden ancak miktar olarak **yarısını aşmamak**, ismimin zikredilmesi ve www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm adresine link verilmesi şartıyla alıntı yapılabilir.

BU MAKALEYE AŞAĞIDAKİ ŞEKİLDE ATIF YAPILMASI ÖNERİLİR:

Kemal Gözler, “İlahiyat Nereye Gidiyor? Hukukun Sefaleti ve İlahiyatın Zenginliği Üzerine Gözlemler (Bırakın Sayılar Konuşsun!)”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm (Yayın Tarihi: 3 Kasım 2019).

BU MAKALE DAHA SONRA ŞU KİTAPIMDA YAYINLANMIŞTIR:

Kemal Gözler, *Türkiye Nereye Gidiyor? Akademi ve Hukuk Üzerine Gözlemler ve Eleştiriler (Makalelerim 2019)*, Bursa, Ekin, 2020, s.271-323.

BU MAKALE İLGİNİZİ ÇEKTİYSE İZLEYEN MAKALELERİM DE İLGİNİZİ ÇEKEBİLİR:

1. Kemal Gözler, “İlahiyat Nereye Gidiyor? (2) İlahiyatta Yüksek Lisans ve Doktora Sayıları Hakkında Gözlemler”, www.anayasa.gen.tr/ilahiyat-yl-doktora.htm (Yayın Tarihi: 7 Kasım 2019).
2. Kemal Gözler, “Anadolu Hukukta Neler Oluyor? Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Bir Hukuk Felsefesi Hocasının Görevine Son Verilmesi ve Hukuk Felsefesi Dersini Vermekle Bir İlahiyat Fakültesi Hocasının Görevlendirilmesi Hakkında Bir Eleştiri”, www.anayasa.gen.tr/anadolu-hukuk.htm (Yayın Tarihi: 7 Ekim 2019).
3. Kemal Gözler, “Yalova Üniversitesi SBE Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı Hakkında Eleştiriler”, www.anayasa.gen.tr/yalova-yl.pdf (Yayın Tarihi: 9 Ocak 2014).
4. Kemal Gözler, “Hukukçu Olmayan Hukuk Dekanları: Türkiye’de Bazı Hukuk Fakültelerine Hukukçu Olmayan Dekan Atanması Hakkında Eleştiriler”, www.anayasa.gen.tr/dekanlar.htm (Yayın Tarihi: 12.10.2019).
5. Kemal Gözler, “Hukukçu Olmayan Hâkimler Sorunu-1: Hukuk Fakültesi Mezunu Olmayan Anayasa Mahkemesi Üyeleri”, www.anayasa.gen.tr/aym-h-o-uyeler.htm (Yayın Tarihi: 21.10.2019).
6. Kemal Gözler, “Hukukçu Olmayan Hâkimler Sorunu-2: İdarî Yargıda Hukukçu Olmayan Hâkimler”, www.anayasa.gen.tr/idari-yargi-hakimleri.htm (Yayın Tarihi: 24.10.2019).

Copyright ve Sorumluluk

İktibas (Alıntı) Koşulları

Atıf (Kaynak Gösterme) Usulleri

Editör: Kemal Gözler

E-Mail: kgozler@hotmail.com

 twitter.com/k_gozler

Ana Sayfa: www.anayasa.gen.tr

Bu Sayfa: www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm

İlk Yayın Tarihi: 3 Kasım 2019, Saat 14:10

Güncelleme/Düzeltilme/Ekleme Tarihi: 4 Kasım 2019, Saat 14:40

 Twitter'da Paylaş